

JUBILEUM
TRENČIANSKEJ MERINY

Digitalizácia Ing. V. Brabenec, 2019.

JUBILEUM
TRENČIANSKEJ MERINY

Vydala
MERINA, vinárske závody, národný podnik, TRENČÍN,
1957

Digitalizácia Ing. V. Brabenec, 2019.

Vyšlo k oslavám 50-ročného trvania
n. p. Merina v Trenčíne.

Zostavil:
Ján Lamačka

Povolené výmerom ONV v Trenčíne dňa 9. novembra 1957 pod č.: Kult. 1244/57.
Vytlačili Meckantilné tlačiarne, nár. podnik, Bratislava, prevádzkárňe Piešťany.
BA - 62195

PRÍHOVOR

František Sapák, podnikový riaditeľ

Prežívame veľmi rušné dni. V Sovietskom sväze vystrelili už druhú umelú obežnicu, ktorá vo výške nad 1500 km obieha okolo zeme. V pohybe je Stredný východ, kde arabské krajiny vedú urputný boj o svoju nezávislosť a slobodu s dravými imperialistickými mocnosťami. Odohráva sa obrovský zápas miliónov ľudí za zákaz výroby a používania zbraní hromadného ničenia.

Súčasne robíme prípravy na dôstojné oslavy slávneho jubilea: 40. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie.

Ona to bola, ktorá ukázala pracujúcim, že bez kapitalistického vykorisťovania — v štáte slobodných robotníkov a roľníkov — je život radostnejší, človek spokojnejší. Veľká októbrová socialistickej revolúcia bola súčasne prvým víťazstvom na ceste k životu bez vojen a nenávisťi, k trvalému mieru a priateľskému spolunaživanju všetkých národov.

Štyridsať rokov existencie a rozvoja SSSR dokázalo, že idey komunizmu a slová veľkého Lenina nie sú len ušľachtilé a spravodlivé, ale v plnom rozsahu aj uskutočniteľné.

Pod dojmom týchto udalostí, plní budovateľského nadšenia a úsilia o včasné splnenie úloh, ktoré nám vyplývajú zo štátneho plánu rozvoja, niektorí sa pýtajú:

— Aký to má význam, v tomto ruchu oslavovať 50. výročie vzniku našej textilky? Nebolo by múdrejšie nechať macoškú minulosť a zapodíevať sa radšej radostnou budúcnosťou?

Odpoveď na to je jednoznačná:

— Päťdesiatka je významný medzník v mnohotvárnom živote našej fabriky; treba sa nám pri ňom zastaviť, obzrieť sa, rozobrať všetky udalosti minulých rokov, zhodnotiť ich a nabrať skúsenosti, lebo v nich je mnoho poučného.

História je učiteľkou aj pre nás. Nemôžeme prejsť do novej päťdesiatky a nevedomí si, že kedysi vyhádzovali ľudí z Tiberghienky pre každú maličkosť, zatiaľ čo my ich posielame na rekreáciu, do kúpeľov, na liečenie a pod. Len za prvé 3 štvrtroky 1957 sme

zamestnancom na rozličných dávkach vyplatili Kčs 1.937.967.20, z toho napr.:

535.847.90 Kčs	ako nemocenské dávky,
331.391.65 Kčs	ako peňažité podpory v materstve,
968.340.— Kčs	na rodinných prídavkoch.

Sú to sumy, ktorým protihodnotu v predvojnovnej ére nenajdeme.

Vieme— mnohí z vlastných skúseností, iní z rozprávania starších a z prečítanej literatúry, v akých ťažkých podmienkach sa tu kedysi pracovalo a koľko zápasov — často prehratých — bolo treba vybojovať, aby sa stala náprava v starostlivosti o bezpečnosť na vašich pracoviskách, v platoch žien, starostlivosti o chorých a pod. Ani dnes nemáme ešte všetko tak, aby sme mohli zložiť ruky a oddať sa pohodlnému oddychu. Pred nami sa otvára široká cesta rozvoja podniku a jeho výstavby, rozširovanie výroby a s tým súvisiace zvyšovanie počtu pracovníkov: K realizovaniu týchto plánov potrebujeme ľudí odvážnych, zdatných a iniciatívnych, ktorí majú lásku k svojej práci a vedia sa starať nielen o potreby dneška, ale sa zaujímajú aj o to, čo budeme robiť v Merine o rok, dva a neskôr.

Potrebujeme ľudí vzdelaných, ktorí nezaspali na vedomostiach v škole získaných. Treba sa učiť denne, bez prestania. Čo sa učí? To, čo práve potrebujúš a - ešte niečo viac. Účtovníčky s. Kobydová, Kadlecayová a iné skončili večernú HS; pracovníci z výroby i administratívy s. Koža, Malánik, Vašek, Duris atď., študujú popri svojom zamestnaní na textilnej priemyselovke; iní zas, napr. s. Nemečková, Bočáková, Gašparovičová, Feriancová, Sázel navštevujú podnikové kurzy cudzích rečí — slovom chápú, že vývoj nezastaví.

Vedenie továrne, závodná organizácia KSS a odbory všestranne napomáhajú tieto snahy zamestnancov a to aj vysielaním na študijné cesty do zahraničia (NDR, Západné Nemecko, Maďarsko, Taliansko atď.), nehovoriac o bohatej závodnej odbornej knižnici, prednáškach, odborných filmoch a tuzemských zájazdoch.

Aj tu bude dobre, keď si vezmeme príklad zo Sovietskeho sväzu: Čo pozdvihlo prvý socialistický štát na čelné miesto v technike, výrobe a vede? Len ohromná húževnatosť všetkých občanov a ich neuspokojiteľná túžba po vzdelaní. Iba tak sa mohlo stať, že zaostalé Rusko zmenilo sa za neuveriteľne krátky čas na súpera, ktorý úspešne súťaží o prvenstvo v priemyselovej a poľnohospodárskej výrobe, v technike i výtvarníctve s najvyššími kapitalistickými krajinami a v mnohom ich predstihuje. V Sovietskom sväze

sa neuspokojili zvrhnutím cárskej vlády a vyvíorením socialistického štátu — išli neúnavne ďalej, napriek všetkým prekážkam a nepriateľom.

Úspechy, zlepšenia a výdobytky, ktoré sú nám dnes samozrejmosťou — ale trenčianski textiláci pred päťdesiatimi rokmi sa o nich ani snívať neopovážili — nedostali sme zadarmo. Už v Kragujevací zomrel za ich splnenie na vojenskom popravisku bývalý zamestnanec Tiberghienky, Ján Fabo, účastník vzbury vojakov proti pánskej zlovlí a ukrutnej nespravodlivosti. Život za ne položil Matúš Drgo v štrajku 1924 a rozličné iné formy platenia sa diali za tie desaťročia.

U nás správnu cestu ukazovala Komunistická strana, dlhé roky prenasledovaná a často z ilegality riadiaca ťažký, rozhodujúci zápas robotníctva proti fabrikantom, statkárom a ich pomocníkom. Nebol raj ani v Tiberghienke — preto tie demonštrácie, výbuchy nespokojnosti a pokusy o zmenu v prospech pracujúcich. Len komunistická strana má zásluhu na tom, že sme vedeli vydržať aj najťažšie dni a pracovať na príprave slávneho 9. mája 1945, kedy víťazné sovietske armády aj nám vybojovali slobodu. Bol to veľký triumf pokrokových síl sveta, aj veľký záväzok pre nás všetkých: Pod vedením Komunistickej strany zveľaďovať našu krásnu vlasť, budovať starostlivo svoju fabriku a dbať úzkostlivo na to, aby sme už v zárodku pomohli zničiť každý pokus o vyvolanie novej vojny.

Potrebujeme mier, aby sme mohli pracovať a študovať, tvoriť nové hodnoty a využívať dobrodenia, ktoré si už sami ľudia vytvorili: ihriská, výtelné chaty, kultúrne domy, múzeá a divadlá.

V tom sme zajedno s miliónmi ľudí všetkých krajín a kontinentov, v tom je naša sila!

Co hovoria úradné dokumenty

O ZALOŽENÍ TRENČIANSKEJ TEXTILKY

Dr. Gerhard Šebák

Dňa 13. apríla 1904 predstavenstvo mesta Trenčína predložilo hlavnému županovi návrh na odstránenie pomerne veľkej nezamestnanosti (najmä veľkého počtu nezamestnaných žien) z okolia Trenčína. Uvažovalo sa o založení takých fabriek, pre ktoré boli dostatočné predpoklady, predovšetkým o tkáčovni ľanu, nakoľko tá by mohla spracovávať suroviny v blízkosti mesta produkované.

O dva roky neskôršie bola na mestskom dome porada za účasti nových zástupcov občianstva a župana Dr. Šmialovského. Tu sa hovorilo už konkrétne o tom, aké výhody poskytnie mesto Trenčín továrni, ktorú by bola ochotná založiť francúzska firma Synovia Tiberghien v Hornom Uhorsku. Plánovaná bola tkáčovňa a

práča vlny (Szövő és gyapjamosógyár). Účastníci porady poďakovali hlavnému županovi za kroky a opatrenia, ktoré už podnikol u vlády a u samotnej firmy v záujme založenia tejto fabriky v Trenčíne a požiadali ho o pomoc pri budúcich jednaniach.

V júni 1906 viedli sa dlhé a vyčerpávajúce rokovania s Paulom Tiberghienom, ktorý mal k ruke ako poradcov hl. inžiniera Ramprechta a právneho poradcu firmy Tiberghien pre Uhorsko Dr. Júlitusa Nagya. Záujmy mesta zastupovali: hlavný župan Dr. Šmialovský, podžupan Dr. Schwertner, mešťanosta Ucsnay a mestský fiskaľ Dr. Lange. Ako odborník vlády pre otázky obchodu intervenoval Fr. Malý, riaditeľ priemyselnej školy. Tieto rokovania sa skončili 13. júna 1906 uzavretím dohody medzi mešťanomom Trenčína a Paulom Tiberghienom o výhodách, ktoré mesto poskytne francúzskej firme a o záväzkoch, ktoré táto firma preberá v rámci výstavby novej továrne.

Mesto nebolo veru malicherné. Zaviazalo sa pre tovareň poskytnúť

- a) zdarma celý potrebný pozemok,
 - b) subvenciu 50 000 korún, ktorá sa má firme Tiberghien synovia vyplatiť v 10 splátkach po 5000 K ročne,
 - c) oslobodenie od mestských poplatkov a dávok na 20 rokov, d) bezplatné prenajatie mestského kameňolomu a pieskárne.
- Každému bolo jasné, že takéto podporovanie firmy Tiberghien prinesie obyvateľstvu Trenčína nové starosti vo forme zvýšených poplatkov a mesto ukráti o časť očakávaných príjmov, ved len na pachte z mestských roľ — prisľúbených Tiberghienovcom — to robilo 1200 korún ročne.

Na konečné prejednanie záležitosti zvolali dňa 26. júla 1906 mimoriadne zasadnutie mestského zastupiteľstva. Podstatnou väčšinou hlasov sa rozhodlo o defín. záväzkoch, ktoré mesto berie na seba a presne boli určené aj požiadavky, kladené na firmu Tiberghien. Oslobodenie od všetkých mestských dávok a poplatkov predĺžili na 25 rokov od započatia prevádzky. Zaujímavé je konštatovať, že vybudovanie spomenutej továrne v Trenčíne si vyžiadalo i vydanie osobitného nariadenia Ministerstva obchodu (č. 80 478 zo dňa 5. novembra 1905).

5. novembra 1906 dostavila sa k ministrom Frant. Kosutovi viacčlenná mestská delegácia, vedená hlavným županom, aby sa poďakovala za umožnenie založenia textilky v Trenčíne.

Otvorenie a vysviacka novej fabriky boli 11. júla 1907. Zúčastnil sa majiteľ Paul Tiberghien a členovia jeho rodiny, zástupcovia úradov a celé osadenstvo zvävodu. Slávnosť sa konala v bohato vyzdobenej prevádzkovej miestnosti. Cirkevné obrady odbavil dekan-

farár Rudolf Mész, ktorý v maďarskej a francúzskej reči vyzval robotníkov k svedomitej práci, dodržiavaniu svojich povinností a láske k maďarskej vlasti. Večer usporiadal majiteľ továrne veľkolepú recepciu v hoteli „Alžbeta“ (terajší hotel TATRA), na ktorú pozval úradných pohľadárov, vedúcich továrne a jej staviteľov.

— * —

V tých rokoch skoro naraz sa začali stavať v Trenčíne tri fabriky:

Zeipeka a spol., — bezpečnostné traskaviny TITANIT,

Továreň na výrobu rámov a výrobkov z dreva,

Textilka Tiberghien.

Spomedzi nich bola naša továreň najrýchlejšie vybudovaná a prvá začala prevádzku (v auguste 1907).

— * —

Novopostavenú továreň delila chodba na dve časti. Na pravej strane bola tkáčovňa; v nej postavili tkáčske stavy a všetky pomocné stroje: snovacie, skacie a šlichtovacie. Na ľavej strane chodby sa nachádzali: farbiareň, práčovňa, úpravňa (v nej sušiče, postrihovacie a apretovacie stroje). Kotolňa a strojovňa boli uprostred budovy, na začiatku chodby. Pohon obstarával parný stroj na 600 Hp typu CORLISS. Para sa získavala z troch mohutných kotlov FISCHBEIM, ktoré spotrebovali priemerne jeden vagon uhľa denne. Vodu pre výrobu a ostatné účele brali zo studne, vykopanej na tov. pozemku. Bola to voda veľmi tvrdá, ktorú museli zmäkčovať čistiacou aparátúrou typu PULLNIX.

Už zavčasu pred otvorením textilky začalo sa s prípravou robotníkov na ich budúcu prácu pri tkáčskych stavoch. V blízkej budúcnosti postavilo sa desať stavov a 3 snovacie stroje, na ktorých sa zaučali prví nádejní zamestnanci. Pod dozorom takto zaškolených rozbehla sa potom práca naplnu na 150 tkáčskych stavoch, 15 skaciach, 4 snovacích, 12 pracích, 2 sušiacich a niekoľkých iných strojoch pre úpravu látok.

Učňov vtedy továreň nezamestnávala. Mladí robotníci sa naučili manipulovať so strojom za 3—4 týždne a hneď dostali samostatnú prácu.

Teraz niečo o zárobkoch:

Tkáč zarobil priemerne 2.— K denne,
snovačka 1.60 K denne,
dievča vo vyšivarni 2.20 K denne,
robotníci vo farbiarni a úpravni 2.70 K denne,
stolári a zámočníci 4.50 K denne.

Vedenie fabriky malo mnoho starostí s vyšivačkami, ktorých bol nedostatok. Nepomohli ani výzvy mešťanostu na „šikovné mešťtianske dievčatá“, aby sa spriatelili s prácou v továrni a poctivými zárobkami si zabezpečili svoju existenciu. Posielali sa preto látky na vyšívanie do cudzích miest.

— * —

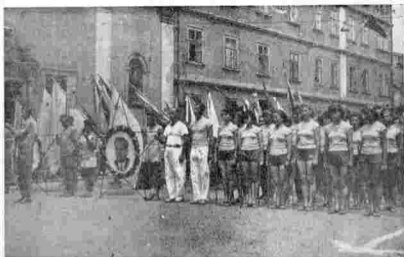
K odhlasovanej subvencii pridalo mesto 4. novembra 1908 dodatočne podmienku, že ročnú splátku 5000 korún vyplatí majiteľom továrne až koncom toho roku, v ktorom bude v prevádzke aspoň jedna tretina z naplánovaných 6500 vretien a 250 tkáčskych stavov. Tieto podmienky firma splnila až r. 1911, no výplata prvej časti subvencie bola odsunutá — pre finančné ťažkosti mesta — až na r. 1913. Od roku 1908—1911 Tiberghienka márne urgovala vyplatenie subvencie, ktorú mesto zdržiavalo s odôvodnením, že nie sú splnené príslušné body nariadenia ministerstva obchodu č. 80 478/1905. Spor sa dostal až na podžupanský úrad.

Nakoniec niekoľko suchých čísiel o výrobe, zamestnancoch a odybe z prvých rokov trenčianskej textilky:

Rok:	Výroba látok v metroch:	Počet robotníkov:	Odyb:
1908	400 000	300	Uhorsko 1/4 cudzina 3/4
1909	629 000	350	Uhorsko 4/9 Rakúsko 5/9
1910	826 000	420	Uhorsko 4/9 Rakúsko 5/9
1911	870 000	480	Uhorsko 4/9 Rakúsko 5/9
1912	870 000	480	Uhorsko 4/9 Rakúsko 5/9
1913	890 000	520	Uhorsko 5/10 Rakúsko 5/10

Takto hovoria doklady a dokumenty, starostlivo opatrované v miestnych archívoch.

Pramene: Polgármesteri Jelentés.

Celo sprievodu zamestnancov MERINY na oslavách 1. mája — zväzku pracujúcich.

Zo zubnej ambulancie.

JÁN VAŇO
pracuje u nás od roku 1910.

VZNIK — VÝROBA VÝSTAVBA ODBYT

, VZNIK národného podniku MERINA

Národný podnik MERINA, vlnárske závody v Trenčíne vznikol 4. septembra 1949 delimitáciou národného podniku SLOVENA, Žilina na základe vyhlášky Ú. l. 1175. Počet k nám pričlenených výrobných závodov: 3.

Podnikovým riaditeľom k tomuto dňu bol menovaný Pavel Brichta, ktorý funkciu vykonával do roku 1950. Po jeho odvolaní stal sa podnikovým riaditeľom Ján Gračka. Od 30. mája 1952 viedol náš národný podnik ako podnikový riaditeľ Ján Kemeník, ktorý začiatkom roku 1956 prešiel na Povereniecstvo spotrebného priemyslu ako riaditeľ HS vlny.

Dňa 25. mája 1956 prevzal funkciu podnikového riaditeľa v MERINE František Sapák, dovtedy vedúci prevádzky prípravňa — tkáčovňa — vyšivareň.

Pohľad späť — i dopredu

František Schmitz, vedúci pradiarni

Bolo to v roku 1909. Mal som sotva osem rokov a predsa sa veľmi dobre pamätám na jednu udalosť.

Pri rohu starého mestského domu stála veľká výstavná skrinka fotografistu Schwarza a v nej fotografie, znázorňujúce rozostavenú fabriku Tiberghien Fils. Ľudia pri fotografiách hĺkali a nevedeli sa vynadivať na tú cbrovskú budovu. Ja som tomu veľa nerozumel; iba som sa čudoval, a najviac tomu, že je tá budova — bez strechy. Pochytil ma dokonca aj strach a obavy, či sa nezrúti a neusmrtí ľudí, ktorí v nej budú pracovať? Nenapadlo mi, že o dvanásť rokov budem aj ja vchádzať zrovna do tej budovy ako zamestnanec budujúcej sa vtedy fabriky.

Dobre kalkuloval monsieur Tiberghien: lacnejšie pracovné sily ako sú Slováci by nebol našiel nikde v Európe. Ani rozsiahly pozemok by lacnejšie nebol nikde kúpil: veď trenčianski mestskí páni mu ho dali zadarmo. Francúzi vtedy kde-komu sľubovali hory-doly. Vraj fabriku budú stále rozširovať, primerane s tým aj byty pre zamestnancov a neviem čo ešte. Fabriku rozširovali, to je pravda — lebo im už za niekoľko rokov prinášala obrovské zisky. Ale na byty sa akosi zabúdalo. V rokoch 1922—1923 postavili štyri 2-izbové byty a dvanásť 1-izbových. Teda — pomerne málo. A to hlavne na nátlak mesta, ktoré francúzskym kapitalistom pripomínalo ich sľuby. Nazdávam sa, poslednú obytnú budovu postavili v roku 1937; bol to tzv. konzum, dnešný dievčenský internát.

— * —

Prvý raz som prekročil bránu fabriky v roku 1922; mal som vtedy 20 rokov a — teraz sa môžem priznať — veľa strachu z toho, čo ma očakáva.

Neuveriteľné. Naozaj, zdá sa mi to neuveriteľné, že už 35 rokov pracujem v tejto fabrike, ktorá mi prirástla k srdcu aspoň tak, ako moja rodina. Nuž čo, zvyk je zvyk... I zážitkov bolo za toľký čas veľa. Verte, fažko je vybrať z nich ten najzaujímavejší.

Najskôr mi nešlo do hlavy, že hneď, ako som sa prihlásil do práce — prijali ma. Až neskôršie sam sa dozvedel od môjho otca — holiča, ako to bolo. Mój otec strihal a holił samého pána generálneho riaditeľa fabriky a ten bol pravdepodobne veľmi spokojný s jeho prácou, lebo len od neho sa nechal obsluhovať. Otec mŕzaz povedal, že má syna, ktorý po skončení školy by chcel pracovať vo fabrike. Jednoducho — protekcia. Mal som šťastie, lebo som mal protekciu.

Tú ale nemal každý. Ešte posledný rok, keď som sedel v školskej lavici, tuho som premýšľal, kam pôjdem pracovať. Vtedy žiaci a študenti nepoznali miestenky; nik nemal istotu, či po skončení školy dostane prácu. — Prišiel som teda do fabriky a verte, nik sa za mnou ani neobzrel, ba mi ani to nepovedal, aký budem mať plat.

Tieto retrospektívne myšlienky má nútiť k tomu, aby som uvažoval a prirovnával, ako sa dnes staráme o našich mladých ľudí. Ešte sedí žiak v školskej lavici a už vie, kde bude pracovať, koľko zarobí, aké sa mu naskytujú ďalšie možnosti a pod. Príde potom do závodu, tam ho súdružky a milo prijmú, zaškolia, starajú sa o jeho technický rast poriadnym rozličných kurzov a školení, alebo priamo pri stroji mu ochotne radí starší spolupracovník a majster.

Prvý plat som dostal až za dva mesiace. Kedy chceli — vtedy zaplatili. A ja som bol rád, že vôbec zaplatili. Raz mi pán generálny sľúbil, že ma dá školiť a obstará mi potrebné knihy z textilného odboru. Sľúbil sľúbil — ale nesplnil. A knihy nebolo kde zviať; fabrika nemala technickú knižnicu, ani iné možnosti pre odborný rast svojim zamestnancom neposkytovala.

— * —

Teraz niekoľko poznatkov o výrobe. Pri otvorení továrne vedúci výrobných a administratívnych oddelení a tiež predpracovníci prišli z Francúzska. Na robotu pri strojoch bolo treba zaučiť Slovákov. Elektrickú energiu na pohon tkáčskych stavov dodával malý parný stroj, o nič väčší od toho, ktorý poháňal mláťačky. Čoskoro sa výroba začala rozširovať aj na výrobu česaných priadzi a v roku 1924 sme už vyrábali i farebné priadze predsprádaním vyfarbeného materiálu. Kapacita výroby priadzi sa v tom čase pohybovala okolo 2000—2500 kg denne pri práci na tri smeny, keď na predpriadačom úseku pracovali tri sústavy. Spracovával sa čistovlnený česanec, nakúpený prevažne od firmy Tiberghien. Priadza sa dopriadala na selfaktoroch. Asi v roku 1926 pribudli krúžkovic dopriadacie stroje jednostranne po 200 vretenách (bolo to 12 strojov). Postupom času (v r. 1932) sa rozšírila budova predpriadacie a pribudla jedna sústava. Previedla sa aj modernizácia strojového zariadenia v predpriadarni.

Technologický postup predpriadania sa postupne krátil z 9 pasáží na osem, v inom prípade z 10 na 9. Dosiahol sa to zariadením zrekonštruovaných valčekových pasáží na stroje GELBOX (tíže jednoradové hrebeňové).

Pribudla aj mykaná priadareň. Majiteľ firmy dobre vedel, aké zisky mu priniesie spracovanie odpadu z česaných priadriene. Vzrástla i výroba priadze na predaj pre pletársky sektor. Pletárske priadze, farbené výhradne v pradeniach, mali pomerne dobrý odbyť, aj keď prilihadame k tomu, že v roku 1936 — keď na kapitalistickí svet doliehala hospodárska kríza — nazhromaždilo sa nám v skladoch 200 000 kg tejto priadze. Toto obrovské množstvo čakalo na odbyť... V týždni sa spracovalo len päť a neskôršie len štyri dni. Zlepšenie nastalo v roku 1938.

V tom roku sme spracovávali česanec z acetátu, značka DRAWINELLA, dovážaný z Nemecka, v pomere 80 % vlny + 20 % DRAWINELLA. Neskôršie sa rozšírilo u nás spracovávanie umelej striže

buničítej, ktorá sa stala známou pod menom SLOVLNA. Dodávali nám ju až do r. 1949 zo Svitú (terajší nár. podnik TATRASVIT). V roku 1938 sa vybuďovala malá práčovňa na pranie potnej vlny tuzemského pôvodu, pre mykanú a česanú pradiareň. Malý prací leviathan s vyplachovačkou mal kapacitu 400—500 kg pranej vlny za 8 hodín. Obstarali sme si ho z Nemecka.

V rokoch 1926—1940 dosiahli vysokú úroveň i bohatý sortiment naše farebné priadze na ručné pletenie a tiež priadze kobercové, na výrobu ručne viazaných perzských kobercov.

Keď potom krvavá metla vojny začala zametať a preháňať sa nad európskymi krajinami, poklesla výroba aj v našej fabrike, napriek tomu, že pribudli česáreň a aj niekoľko dopriadacích strojov značky „RIETER“. Základné druhy surovín pre výrobu boli u nás vtedy buničina, mohair, cigaja a valašská vlna.

Vlastná kapacita výroby buničitych česanec nám nestačila. Obstarávali sme si preto česanie našej striže SLOVLNA v Brne, Lipsku atď. Asi v r. 1942 sme zaviedli výrobu ručnej pletacej priadze HELANCA, podľa patentu zo Švajčiarska. Bola to krepovaná umelo-hodvábná priadza, skaná z väčšieho počtu nekonečných vlákien.

— * —

Oslobodenie našej Republiky prinieslo mnoho zmien osobných, výrobných a organizačných. Naša tovareň bola začlenená do koncernu SLOVENA, slovenské vinárske závody, národný podnik so sídlom v Žiline. Patrili do neho textilky v Žiline, Rajci, Cádci, Opátovci pri Lučenci a veľký počet malých textilných fabričiek. Bolo to obdobie najväčšej výstavby našej továrne. Pribudli dve veľké, moderné viacposchodové budovy, ďalej krúžková pradiareň so strojmi značky RIETER.

No najväčšia práca nás čaká teraz, v druhej päťročnici. Do roku 1960 chceme zvýšiť výrobu priadzi o 25 % oproti dnešnému stavu. Výrobu česanec rozšírime natoľko, že budeme sebestační a vlnené česanie nebudeme viac nakupovať.

Stroje pre triediareň a práčňu vlny - ktoré si tiež vybudujeme, dostaneme z Poľska, NDR, Talianska a Anglicka. Budú to stroje vysokovýkonné, najmodernejšieho vybavenia. Stroje z Talianska máme už zaistené.

— * —

Nechcem tu písať frázy, ale každý z nás dobre vie, že sa dnes pracuje lepšie a radostnejšie. Avšak práve to vyžaduje, aby sme sa občas pozreli na našu prácu prísnejším a kritickým pohľadom. Teraz pracuje v našej fabrike pekný počet technikov, ale zdá sa — až neprímerane veľa administratívnych pracovníkov. Napríklad

výplaty: kedysi ich robilo 4—5 účtovníkov, dnes vari 15 výplatných. Je síce pravda, že sa naša merináčka rodina rozrástla, aj výplatné listiny — vzhľadom na odmeňovanie podľa zásluh — sú zložitejšie, no predsa sa domnívam, že by sme tú prácu vedeli urobiť racionálnejšie — s menším počtom pracovných síl.

My starší sa ešte dobre pamätáme, koľko ľudí stálo vždy pred bránou fabriky a čakalo na prácu. Odišiel jeden — deňat nových sa hlásilo. Nemali sme ťažkosti ani s obsluhou selfaktorov. Vždy sa tam pracovalo naplno, často aj v noci. A dnes? Skolime desiatky mladých ľudí, dávame na nich obrovské peniaze, ktoré sa nám potom ani spolovice nevrátia. Nik z mladých nám nechce tam pracovať, každý má sto rozličných vyhovoriek. Otvorene povedané: mladý človek si nevie vážiť a oceniť prácu. Najmä v tejto oblasti myšlienkového prevychovy mladých ľudí by mala viac a lepšie pracovať organizácia ČSM.

Spomenutý prípad nie je zjav ojedinelý; podobné to je aj v iných oddeleniach. Keď sa niekedy vyskytne potreba pracovať v nedeľu a vyzveme ľudí o pomoc, takto odpovedia:

— Ešte čo, kto to kedy počul, aby sa v nedeľu pracovalo!

V takých prípadoch stretneme sa s ochotou a porozumením zväčša len u niektorých starších zamestnancov. Kedysi by boli ľudia pristali aj na to, že budú pracovať trebárs celý život len v noci, prípadne po nedeľách. Lebo práca bola vzácna a chlieb na stoloch bol ešte vzácnejší.

Dnes je nadostač toho i onoho a možno práve preto nie sú ľudia takí ochotní.

ERNEST
ORŠANSKÝ
patrí medzi naj-
úspešnejších zle-
páčateľov. U nás
pracuje od r. 1911.

JÁN SAMÁK,
skladník. V našom
podniku pracuje od
roku 1910.

V roku 1905 hľadal veľký francúzsky textilný koncern Tiberghien vhodné miesto pre založenie novej textilnej fabriky v bývalej Rakúsko-Uhorskej monarchii. Išlo o továreň na výrobu látok z česaného priadze. Do úvahy mohli prísť tie kraje, kde bol dostatok lacných pracovných síl, vody a kde bolo dobré železničné spojenie. Podľa získaných informácií mala sa táto továreň pôvodne založiť v Ružomberku alebo v Banskej Bystrici, avšak mestská rada v Trenčíne poskytla pre stavbu továrne také výhody (zdarma pozemok, subvenciu 50 000 korún a iné), že majiteľa bratia Pavel a Ján Tiberghien sa rozhodli pre Trenčín.

S výstavbou sa začalo koncom roku 1906. Najprv postavili veľký drevený barák a v ňom umiestnili anglické tkáčske stavy značky „Hattersley“, na ktorých sa začalo tkať v marci 1907, s priadzou privezenou z Francie. Potom sa prikročilo k stavbe vlastnej továrne. Pstavila sa stará strojárňa a kotolňa, tkáčovňa, úpravňa a farbiareň; okrem toho tiež stará bytová kolónia. Parný stroj o výkone 600 HP dodala fa Ganz, Budapešť. Namontoval ho a do chodu uviedol prvý strojník tejto fabriky Štefan Kokodič spolu so Štefanom Valáškom.

Priadareň samopradov a predpriadeliu postavili až r. 1910. Priadeliu poháňal nejaký čas zvláštny parný stroj, umiestnený pod ňou. Selfactory, skacie, súkacie, snovacie a škrobiace stroje a tkáčske stavy poslali Tiberghienovci z Francúzska. Neboli to nové stroje, ale boli v dobrom stave a na niekoľkých pracujeme doteraz. S výrobou látok sa začalo v r. 1907.

Prvým podnikovým riaditeľom bol Francúz Alphonse Delattre a technickým vedúcim inž. Rejtö. V prvých rokoch prišlo do Trenčína vyše 70 Francúzov, z ktorých viacerí sa tu aj usadili a ako majstri a vedci oddelení pracovali v trenčianskej textilke. V roku 1914 nastúpil ako podnikový riaditeľ Viktor Delerue, avšak krátko po vypuknutí prvej svetovej vojny odviezli ho spolu s niektorými francúzskymi majstrami do Maďarska. Pre nedostatok surovín fabrika potom stála. Parný stroj ostal v prevádzke cez celú vojnu a Tiberghienka dodávala elektrický prúd pre celý Trenčín. Fabriku obsadilo vojsko; v predných kancelárskych miestnostiach zriadili nemocnicu, kde sa liečili a operovali ranení vojaci z frontu. V terajšej skárni bola umiestnená dôstojnícka škola. Victor Dolerue znova nastúpil do funkcie r. 1918.

V roku 1928 boli vybudované sesterské podniky v Maďarsku

(Győr) a v Rakúsku (Pottenstein), s ktorými bola naša fabrika v stálom styku a tieto továrne si navzájom pomáhali.

Asi r. 1926 pribudla budova medzi starou priadeliu a kancelárskymi - krúžková priadareň. Prvé prstencové stroje sme dostali z Mulhouse (Francúzsko).

V roku 1921 sa zistilo, že pôvodný parný stroj nestačí na pohon takej veľkej továrne. Začali preto budovať novú strojárňu, v ktorej sa postavila parná turbína od firmy „Prvá brnenská strojárňa“ (výkon 1200 KS) a r. 1930-1931 došlo k postaveniu druhej veľkej parnej turbíny od Škodových závodov, Plzeň (výkon 4000 KS). Po postavení tejto druhej turbíny bola silocentrála taká mohutná, že sme dodávali elektrický prúd až do Bánovca a Zabokriek.

V roku 1939 prevzal vedenie fabriky dovtedajší obchodný riaditeľ Štefan Spiller. Budovalo sa i cez vojnu: pribudla nová tkáčňa, vyšivareň a úpravňa. Vo Švajčiarsku sme zakúpili nové moderné stroje zn. RIETER pre krúžkovú priadeliu, škrobiaci stroj a tkáčske stavy zn. „Rüti“, saské snovacie stroje „Grossenheim“, moderné farbiace aparáty a iné.

V r. 1945-1950 sa vybudovala veľká budova pre krúžkovú priadeliu pre česanú a poločesanú priadzu. V tkáčni sa vyradili staré stavy a miesto nich sme postavili nové, moderné „Zbrojovky“.

Kto poznal našu továreň pred niekoľkými rokmi a vidí ju dnes, skoro by ju nepoznal. Natoľko sa všetko zmenilo v prospech pracujúcich.

Pľáme si každý z nás svoje pracovné povinnosti, aby sme vyrábali len kvalitnú priadzu a kvalitné látky; pomôžeme tým rozšíriť a zveďiť našu MERINU na najlepšiu továreň v Československej republike!

ANNA CHRASŤINOVÁ, tkáčka, zúčastnila sa na brigáde v pohraničí.

PO OSLOBODENÍ

František Brynza, hlavný plánovač

Najväčší rozmach zaznamenala trenčianska textilka v rokoch po oslobodení Červenou armádou. Radosť z nového života a elán ľudí, ktorí sa už nemusia strachovať o svoju existenciu, zavládli aj u nás. Obnovila sa výroba česanej a mykanej príadze a rapídne stúpala výroba hotových látok.

Znárodňovacím dekrétom v roku 1948 boli k nám pripojené textilné podniky v Novom Meste nad Váhom, Topoľčanoch, Brezovej pod Bradlom a v Nitránskom Pravne. Vtedy sme niesli názov „Slovena, slovenské vlnárske závody, národný podnik, závod v Trenčíne“.

Spomenuté 4 malé továrne v rámci reorganizácie prebrali od nás postupne iné nár. podniky (budovy a iné nehnuteľnosti), zatiaľ čo strojový park a výrobu sme premiestnili do Trenčína. Ako posledný pobočný závod zlikvidovali sme práčňu vlny v Brezovej pod Bradlom (31. XII. 1956).

Vtedy nám patrili aj viaceré poľnohospodárske celky (Žabokreky, Horňany atď.) s dôležitou živočíšnou výrobou, z ktorých sme zásobovali závodnú kuchyňu a odvádzali sme značné kvantá výrobkov (hlavne mäso) aj pre zásobovanie ostatného obyvateľstva.

— * —

V samotnom trenčianskom závode postavili sme si veľký sklad surovín (1948) a dokončila sa výstavba modernej krúžkovej a po-

ločesanej pradiarne (1952) s ďalším skladosm. Postavili sa nové garáže, hasičská zbrojnica, prebudovala sa terajšia hlavná vrátnica. Výmena starých strojov za nové, výkonnejšie je stále v prúde ako veľmi dôležitá akcia v procese zvyšovania produkcie i kvality. Nech spomenieme ktoréhokoľvek oddelenie, takmer v každom nastali za uplynulých 12 rokov prekvapujúce zmeny v náš prospech.

O perspektívach nášho nár. podniku do budúcnosti hovoríme na inom mieste. Tu poznamenám len toľko, že máme všetky predpoklady a možnosti k tomu, aby sme sa zaradili - veľkosťou podniku a kompletnosťou výroby - medzi najdôležitejšie textilné podniky v Republike.

Vývoj produktivity a priemerných zárobkov robotníkov.

Rok	Produktivita v ŠVC	Priemerný mesačný zárobok Kčs
1948	33 467	718
1949	34 574	718
1950	34 057	803
1951	38 623	768
1952	42 554	805
1953	43 405	914
1954	45 774	966
1955	47 588	975
1956	46 945	1016
1957*	49 400	1022
1958**	50 000	1025

* Očakávaná skutočnosť

** Plán

JÁN OPATOVSKÝ mŕ.: MERINA v r. 1970.

VÝSTAVBA A PLÁNY DO BUDÚCNOSTI

Ján Opatovský

Výstavba trenčianskej textilky už od začiatku jej existencie postupovala živelne, bez presnejšieho plánu a bez ohľadu na technologický postup vo výrobe. Následky tohoto počínania trápia nás ešte aj dnes, po desaťročiach: prevádzky sú rozhádzané a sklady sa nachádzajú ďaleko od spotrebných oddelení. Stavalo sa jednoducho tam a tak, ako to vyhovovalo bývalému zahraničnému majiteľovi.

Zmena a náprava sa stala až v roku 1945 - po oslobodení našej vlasti a najmä po znárodnení tejto továrne. Postavili sme modernú pradiareň (v rokoch 1947-1950) a v druhej päťročnici sa začalo s výstavbou novej farbiarne, nakoľko celé zariadenie a aj pracovné podmienky v starej farbiarni boli najhoršie zo všetkých našich oddelení. Nová, moderná farbiareň bola uvedená do prevádzky v r. 1955. Pri jej budovaní, rovnako tak aj v pradiarni, pamätalo sa na to, aby tieto objekty dostali to najmodernejšie vnútorné zariadenie (stroje, klimatizácia a pod.) a rovnako dôsledne sme sa starali o zlepšenie pracovného prostredia a jeho vhodné spustenie. Sociálne vybavenie týchto oddelení je tiež na vysokej úrovni.

V tomto období previedli sme i modernizáciu strojového parku v tkáčovni, kde sme inštalovali tkacie stavy „T-50“. Okrem toho pribudli nám krížom súkacie stroje „TOTEX DB 1“, útkové súkacie stroje, stojany na osnovné valce, farbiace aparáty a mnoho iných strojov, zariadení a prístrojov. Starostlivosť o vhodné a účelové osvetlenie pracovísk naša veľkú ozvenu medzi zamestnancami a vyslúžila Merine neoficiálny titul najlepšie osvetlenej textilky v Republike.

Roky po oslobodení (1945-1957) znamenajú v našom podniku mnoho nového aj v starostlivosti o ubytovacie a kultúrne potreby osadnstva: V blízkosti závodu sme postavili 82 moderných bytových jednotiek s ústredným kúrením, vybudovala sa slobodáreň, závodná jedáleň a kultúrny dom so sálou pre 700 ľudí, javiskom, šatňami a reprezentačne zariadenou klubovňou.

Na skok od kultúrneho domu vyrástol športový štadión a kúpalisko - stredisko všetkých druhov športu a telovýchovy.

Od základu vybudované zdravotné stredisko a zubná ambulancia patria medzi najmodernejšie spomedzi trenčianskych závodov a sú nepopierateľným dôkazom toho, že starostlivosť o zdravie zamestnancov stavíme na popredné miesto v celom našom pod-

nikaní. Sem patrí i zmienka o sociálnych zariadeniach a zdravotných kútikoch, ktoré sme vybudovali vo všetkých prevádzkách nášho závodu.

V rámci výstavby Slovenska a s ohľadom na cel štátny plán rozvoja vypracovali sme výhľadový plán a zastavovaciu štúdiu pre

Z našej modernej farbiarne.
Foto: V. Mišun.

naš národný podnik. Je v nich mnoho smelého a nového, ale celý plán je v našich pomeroch splniteľný. Rieši sa predovšetkým rozšírenie a rekonštrukcia terajších prevádzok, ich účelné usporiadanie s prihliadnutím na plynulý technologický postup a doplnenie nášho strojového parku zariadením podľa požiadaviek najnovšej techniky. Tým zabezpečíme vysokú úroveň oddelení a dáme základ k nebyválnemu zvýšeniu produktivity práce.

Samotná rekonštrukcia závodu predvída dobudovanie tohoto na 4-stupňovú prevádzku, čo znamená, že budeme mať aj vlastnú triediareň a práčňu vlny. Okrem toho prirochíme k výstavbe ďalších objektov pre vodné hospodárstvo, sklady (surovín a pomocného materiálu), pomocné dielne. Nezabudlo sa ani na administratívnu budovu, novú tepláreň, komunikácie a iné.

Zastavovacia štúdia bytovej kolónie je už tiež hotová. Nachádzame v nej nové byty pre našich zamestnancov, slobodárne, obchodné miestnosti, detskú škôlku, jasle a garáže.

Tieto plány predvídaajú dobudovanie našej továrne na komplexný celok do roku 1970. Radostné je konštatovať, že sme svedkami toho, ako sa plní ich prvá etapa: rozšírenie výroby česancov. Táto bude dokončená v roku 1959 a na ňu sa zapojí etapa druhá (výstavba triediarene a práčne vlny, vodného hospodárstva a čistiacej stanice) tak, aby sa do roku 1970 stalo skutkom všetko to, čo je dnes ešte len v plánoch.

Či sa tak stane, závisí na nás samotných. Budovaním nášho vlastného závodu budujeme socializmus v Československej republike. Vieme, že Merináci radi priložia ruky k tejto práci, preto s nádejou hľadíme v ústrety roku 1970, v ktorom sa skončí veľké dielo rozširovania a prebudovania našej fabriky.

ZASOBUJEME VŠETKY KONTINENTY (Z histórie odbytu výrobkov našej továrne.)

Inž. Rudolf Kvasnička, Ignác Leitmann

Odbyt výrobkov našej textilky nemožno charakterizovať priamočiarou líniou ani pri posudzovaní množstva, ani pokiaľ ide o štruktúru odberateľských vrstiev alebo o vyrábaný sortiment.

Rozsah odbytu rástol s výrobou a to zo 400 000 metrov tkanín v roku 1908 až na 900 000 metrov v roku 1913. Prvá svetová vojna sí vynútila prerušenie výroby (ako o tom píšeme na inom mieste) a tak v prvých rokoch po jej skončení začínali sme prakticky od základu. Trvalo to až do roku 1930, kým sa znova dosiahla ročná produkcia 900 000 m. V rokoch svetovej krízy vidíme obmedzovanie výroby aj v trenčianskej textilke (v r. 1934 sa vyrobilo iba 650 000 metrov), ale potom nasleduje už nezadržateľný vzostup – s výnimkou roku 1945 – až na tri milióny dvestotisíc metrov v r. 1950. No toto množstvo reprezentuje aj výrobu z viacerých drobných závodov, ktoré boli po oslobodení pričlenené k našej továrni a v nich vyrobené tkaniny sme v Trenčíne upravovali a hotové i sami predávali.

Po roku 1951 snížila sa u nás výroba na cca 1 500 000 metrov ročne, ale vystupňovali sme úsilie o zlepšenie kvality, zvýšenie priemernej váhy, tkanín a tiež o zvýšenie čísla použitých priadzí.

Vo výrobe česaných priadzí dosiahli sme už pred prvou sveto-

vou vojnou pekný výkon 1 000 ton a na tomto množstve sa zostalo s nepatrnými odchýlkami až dodnes. Výnimkou v tomto prípade je rok 1945, kedy pre vojnové udalosti bola výroba značne obmedzená a na niekoľko týždňov aj celkom prerušená. S uvedeným stavom výroby sme sa neuspokojili a naša snaha o jej zvyšovanie bola korunovaná úspechom: Stojíme pred takým rozširovaním nášho podniku, ktoré nám priniesie aj podstatný rozmach vo výrobe česanej priadze.

Tiež sortiment výrobkov prekonal za uplynulých päťdesiat rokov rozmanitý a zaujímavý vývoj. V rokoch po založení tejto továrne pracovali sme bez vlastnej desinatúry (vzorkárne), iba na podklade vzorkov a výrobných predpisov, zasielaných nám z Francúzska, čo sa odzrkadilo i na našich výrobkoch: Zamieravali sme sa na pánske a dámske tmavomodré i čierne látky z čistej vlny, farbené v kuse. Tieto naposol kvalitné a pritom mimoriadne lacné výrobky mali v celom Rakúsko-Uhorsku dobrý odtýk a až do nedávna tvorili vždy veľmi dôležitú časť našej výroby. Možno povedať, že práve tieto druhy látok sa zaslúžili o dobrý chýr výrobkov trenčianskej textilky.

Spočiatku sa tkalo z priadze, dovážanej z Francúzska. Išlo o hrubšie čísla (v čm 26-30) jednoduché i dvojnó. No už pred prvou svetovou vojnou sme začali aj s výrobou vlastnej priadze, z francúzskych česancov, ale pekný rozbeh podlomil vojnové roky: pre nedostatok surovín odhodlalo sa vedenie továrne na výrobu vrecovín a spracovávanie papierovej priadze na tkaniny. Keďže o tieto výrobky nebol na trhu ani najmenší záujem, napokon sa výroba v továrni celkom zastavila.

Povojnové roky

K významnej zmene v štruktúre výroby došlo v býv. Tibergienke v roku 1921: Začali sa vyrábať prvé pestrotkané a vzorované látky (z melé priadzí čm 34/2) a priamy dôsledok toho bolo zriadenie vlastnej desinatúry (r. 1922). Výroba tohoto charakteru sa od prvého vedúceho Ignáca Leitmanna cez desinatérov Ferdinanda Vlčeka (od r. 1925) a Františka Žideka (od r. 1928) ďalej rozvíjala a módné látky sme na žiadosť odberateľov vyrábali vždy vo väčšom množstve a v náročnejšom prevedení. S tým súvisí aj rozšírenie pomerne skromnej desinatúry a jej doplnenie ručnými tkáčskymi stavmi na tkanie vzorkov. V rokoch hospodárskej krízy udržala si naša továreň schopnosť konkurencie v značnej miere.

Z výroby pradiární - rozšírených v r. 1926 - odoberajú od nás asi polovicu produkcie iné tkáčovne, pletárne a značné množstvo ide na trh, s určením na ručné pletenie. V rokoch pred druhou svetovou vojnou preslávila sa továreň práve spomenutými priadzami; najľahodnejšie boli značky NIGGER, JENNY, TASMANIA, SFINX a iné, rovnako známe doma ako aj v zahraničí.

Vreholnú úroveň dosiahol sortiment našich látok v r. 1935-1939, najmä zásluhou desinatérov Františka Klaudu (vzoroval pánske látky) a Erharta Alschera, ktorý našu továreň preslávil kvalitnými vysokomódnymi dámskymi šatovkami a pláštovými látkami. Mnohé cenné podnety z domáceho trhu tmočil továrni náš vtedajší veľmi zdstný zástupca pre ČSR, Neubauer.

Paleta používaných surovín obsahovala v tom období už - okrem hrubých aj jemných ševiotových a hrubších merino-vln, používaných pre lacnejšie tkaniny z česanej priadze a na výrobu priadzí pre ručné pletenie - aj križenecké, ba i najjemnejšie merino-vlny. Medzi vyrábanými tkaninami nachádzame homespuny z mykanej priadze čm 16/1, angora-šatovky z čm 20-24, pánske obľekové látky (zväčša z čm 30-34, rešp. z mullné-priadzi v čm 40) a vo veľkom rozsahu tiež dámske boucle-tkaniny, žoržety, mooskrepky s použitím priadzí čm 40-60 s normálnymi i zvýšenými zákrutami, s priadzami nopkovitými, vpravo i vľavo točenými a pod.

Drhú svetová vojna

Vypuknutie druhej svetovej vojny neznamenalo pre našu výrobu taký úpadok, aký sme prežili v r. 1914-1918. Zásluhu na tom má aj náhradná surovina domáceho pôvodu - buničitá striž - ktorú sme v zmesiach dopĺňovali hrubými vlnami domáceho pôvodu, alebo dovážanými z Talianska a Turecka.

Výrobu tkanín pomohla zásobovať i priadiera mykanej priadze, vybudovaná ako nová prevádzka v r. 1935. Takto vybavená, zakryla naša továreň podstatnú časť potreby vlnených látok na Slovensku. Aj keď bolo potrebné značne obmedziť sortiment pre nedostatok kvalitných surovín a jemných priadzí, majú naše výrobky - vzhľadom na vtedajšie možnosti - úctyhodnú úroveň.

Nemožno tu nespomenúť aj našu závodnú elektrárňu: Už v rokoch medzi dvoma svetovými vojnami zaslúžila sa o elektrifikáciu celého širokého okolia Trenčína a v období vojen i mieru elektrárň - ako jedno z prevádzkových oddelení - pomáhala továrni udr-

žiaľ životný štandard kraja tým, že bez porúch a spoľahlivo dodávala svetlo a energiu mestu, okresu a veľkej časti krásneho Poľania.

Pracujeme vo svojom

Po oslbočení v r. 1945 sa znova otvoril pre naše výrobky vysoko kúpyschopný trh v českých krajinách. V snahe vybaviť všetky dopyty a objednávky, orientovala sa naša výroba na nepretrajné zvyšovanie vyrábaného množstva, čo sa - žiaľ - občas prejavilo na kvalite výrobkov. No išlo nám predovšetkým o rýchle zaoštie všetkých, ktorí za vojny, prišli často aj o posledný svoj oblek. Tieto okolnosti si vyžadovali aj redukciu sortimentu pre domáci trh.

Pri výrobe látok prešli sme postupne na mykané obleky a hubertusy, z česaných oblekov sme vyrábali hlavne buničité melé-cirkas z čm 32/2 a uniformové tkaniny toho istého charakteru v zložení 40 % vlny + 60 % buničiny, alebo 70 % vlny + 30 % buničiny. Vo výrobe sme však stále mali naše štandardné twilly, farbené v kuse na tmavomodro a žierno, ktoré potom v sortimente boli dopĺňané šedou a hnedou farbou v cirkase a khaki vo výrobe pre verejný sektor.

Výrobu dámskych plášťov nám zrušili v rámci rozdelenia a špecializácie výrobných úloh medzi jednotlivými závodmi bývalého nár. podniku SLOVENA. Tiež výrobu dámskych šatoviek sme postupne znižovali a napokon (podľa určeného nám výrobného programu) celkom zrušili. Keď potom došlo aj k zlikvidovaniu pradiarne mykanej priadze, stal sa náš nár. podnik výlučne len výrobcom pánskych oblekových látok z česanej priadze.

Od roku 1947 - pri ohromnom vzraste exportnej výroby a opravdu nedostatocne obsadenej desinatúre - nemohli sme ani v priebehu niekoľkých rokov zamerať pozornosť na sortiment pre vnútorný trh. Na najvyššie obrátky vystupňovaná výroba vyžadovala vyplniť kapacitu masovými, vo veľkých sériach vyrábanými druhmi. Avšak vývoj spotrebiteľského dopytu a starosť o budúcu prosperitu podniku stále naliehavejšie stavali do popredia potrebu doplniť káder desinatérov. Po uspokojivom vyriešení tohoto problému a najmä po príchode znamenitého vlnárskeho odborníka desinatára Hoška, začali sme už v roku 1949 robiť opatrenia na výrobu náročnejších a obťažnejších druhov s vyššou metrovou váhou a väčším obsahom vlny.

Výsledky našej cieľavedomej práce sa čoskoro objavili: Strhli sme na seba v celoštátnom rozsahu prvenstvo vo výrobe manipu-

Pracovníci v továrni textilnej výroby v Bratislave.

lovaných gabardénov a kordov, ktoré dodávame na trh v obrovských množstvách. Kvalita a vzhľad týchto výrobkov nezostávajú za čistoviným prevedením. Pousilujeme sa i pri spavnených technicko-hospodárskych normách na tejto ceste pokračovať, čím zabezpečíme aj pre budúcnosť našim látkam popularitu, ktorú si získali medzi obyvateľstvom.

Česnými prídzami zásobujeme - okrem vlastnej textilne - aj národné podniky SLOVENA v Žiline, POLANA v Opatovej pri Lučenci a hlavne PLETA v Banskej Štiavnici. I pri týchto výrobkoch dbáme na zlepšovanie akostí a rozširovanie farebného sortimentu, aby naše dodávky boli vítané v každom odberateľskom podniku.

O našich odberateľoch

Pred prvou svetovou vojnou sme asi 4/9 vyrobených tkanín dodávali na trh Uhorska, zväčša prostredníctvom zástupcov v Budapešti. Zostávajúcich 5/9 umiestnil náš viedenský zástupca Francois v rakúskej časti monarchie.

Po vojne sme väčšinu látok predávali cez náš brnenský sklad do Čiech a na Moravu pre obchodný sektor. Medzitým nám pribudli ako dôležití odberatelia zasielateľské firmy (Musterkartenhändler) a od r. 1926 upiera sa pozornosť vedenia továrne na verejné dodávky, ktoré reprezentovali 8-10 % našej výroby. Pochopiteľne, pri veľkej konkurencii uskutočňovali sa tieto dodávky za nižšie ceny, bez zisku, lebo v prvom rade išlo o zaistenie lepšieho využitia výrobných kapacít. Po roku 1930 radí sa medzi našich najdôležitejších odberateľov konfekcia (Přostějov, Boskovice).

Po oslobodení orientovali sme nás odbyt na najširšie odberateľské kruhy. O prídely našich výrobkov sa domáha konfekčný priemysel, veľké kvantum dodávame chodnému sektoru a v značnom rozsahu prispievame i k novému vystrojeniu uniformovaných zložiek zamestnancov v štátnych službách. Podiel týchto sektorov na našom odbyte sa v posledných rokoch drží takmer na rovnakej výške.

Export - naša pýcha

Od roku 1947 znamenal export našich tkanín búrlivý rozvoj. Vyrážali sme najmä gabardény a koverkoty, čierne a tmavomodré tkaniny v panamovej väzbe, ľahké plátne pre tropické obleky, látky na smokingy a módne obliečky z mouliné-prídzí. Mimo riadne úspešný bol pre nás rok 1949. Vtedy sme vyviezli skoro

milión metrov čistoviných látok do celého sveta. Mali sme odberateľov v SSSR, USA, Kanade a Mexiku, vo Švédsku, Venezuele, v Ecuadore, Chile, Brazílii, Argentíne, Nicarague, Veľkej Británii

Dv' celého sveta rozosieltame naše výtorné látky.

a Írsku, v Holandsku, Belgii, Francúzsku, Švajčiarsku, Finsku, Nórsku, Dánsku, na Islande, v Taliansku, Juhosláviu, Grécku, Maďarsku, Alžírii, na Cypre, v Palestíne, Egypte, Sýrii, Tureku a Adene, v Iraku, Indii, Pakistane a v Austrálii, Novom Zélande, Číne, Barme, Juhoafrickej Únii, Rhodezii, vted. Zlat. Pobreží, Habiši atď.

Môžeme povedať, že na všetky kontinenty putovali naše výrobky a niet takmer krajiny, s ktorou by sme neboli mali spojenie. Hovorí o tom bohatá, tisícich listov obsahujúca korespondencia v našom archíve, vedená vo všetkých svetových rečiach. Najlepší z našich zástupcov boli: W. Frank (Švédsko) a M. Steinlauf (Veľká Británia - Kanada).

Po založení výsadnej exportnej spoločnosti Centrotex rozsah našich dodávok pre export značne poklesol. No v posledných rokoch opäť vzrastá a záleží len na našej pohotovosti, pružnosti a svedomitej práci, aby nám čestná úloha výrobcov pre export zostala trvale a na množstvách stále väčšieho rozsahu.

Pri zásobovaní tuzemského trhu si uvedomujeme, že záujem o naše výrobky aj v budúcnosti bude najlepším barometrom, na ktorom vždy uvidíme, ako plníme funkciu, zverenú nášmu národnému podniku. Vynaložíme všetko úsilie, aby sme našim spoluobčanom dodávali vždy viac, lepších, vzhľadnejších a lacnejších látok, ktoré si radi kúpia aj najnáročnejší zákazníci.

NEROVNÝ ZÁPAS

Ján Mrázik, podnikový riaditeľ OZVŠ

V jeseni 1924 sa v trencianskej textilke nepracovalo. Bol štrajk za zvýšenie plátov. Niekoľko týždňov stáli textiláci v zápase o väčší kus chleba. Nechýbali štrajkolomci (vedenie fabriky ich dopravovalo do závodu tajne, v uzavretých železničných vagónoch. Pozn. J.L.) Četníci, ako strážcovia tzv. „demokratického“ poriadku, stáli na strane — francúzskeho kapitálu. Dochádzalo k incidentom medzi četnickým sborom a štrajkujúcimi. Hoci štrajkujúcich bolo niekoľko stoviek a četníkov len niekoľko desiatok, predsa to bol nerovný zápas, lebo četníci mali zbrane a ľud iba holé päste.

Robotníci, ktorých si textiláci zvolili na čelo štrajkového výboru, boli vláčení do ciel trencianskej väznice. Hlučno bolo vtedy v úzkej Súdnej ulici, medzi stenami mohutnej budovy Krajského súdu a dreveným plotom Schöfflovej záhrady. Hlučno i bolestne! Veď komuže by sa nespensila v žilách krv, keď videl, ako sú noví a noví ľudia vláčení do áreštu iba preto, lebo sa postavili za spravodlivé požiadavky pracujúcich. A tak sa stalo, že v jeden štrajkový deň, keď na Trenčín už sadala tma, postavili sa štrajkujúci proti kordónu četníctva, ktorý práve vliekol do väzenia ďalších súdruhov.

Zarachotili četnícke karabíny a zhkol dav.

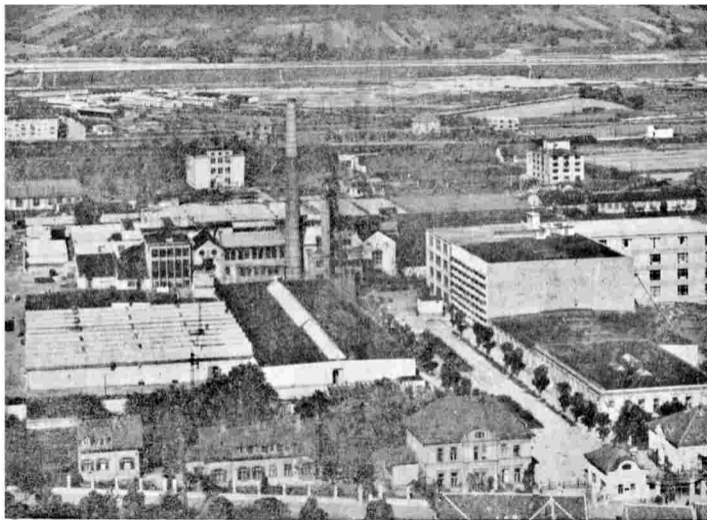
Pamätáte sa na to, trencianski textiláci? Prečo by ste sa nepamätali, veď žijú ešte medzi vami tí, ktorí po výstreloch vzali do plachetky guľkou zasiahnutého nášho spoluobčana Matúša Drgo u. Matúš Drgo skonol a niektorí ranení boli v nemocnici. Zápas trencianskych textilákov vyžiadal si svoju obeť.

Mnohým je známe, čo bolo po tých výstreloch. Demokracia mala vtedy dva fakty. Iný pre kapitalistov a iný — žiaľ — pre pracujúcich. Na strane kapitalistov stáli vtedy podnikový riaditeľ, zákony i ozbrojená moc. Štrajk textilákov bol zlomený. Dvadsať rokov textiláci na svojej vlastnej koži cítili, čo znamená prehraný štrajk a čo to znamená dostať sa do úplnej ľubovôle reakčných

elementov a nepriateľov sociálnej spravodlivosti. Mnohí z robotníckych vodcov sa už nesmeli vrátiť do Tiberghienky. Začalo sa tam smutné bačovanie maďarónsko-ľudáckej klíky, ktorá sa dôkladne postarala, aby boli spútané túžby pracujúcich po spravodlivej odmene za spravodlivú prácu.

Pamätná tabuľa na budove MERINY.

MERINA, národný podnik v TRENCÍNE. Celkový pohľad (september 1957).

Digitalizácia Ing. V. Brabenec, 2019.

Foto: R. Polák.

Digitalizácia Ing. V. Brabenec, 2019.

ÚČTOVNÁ EVIDENCIA A HOSPODÁRENIE

Miroslav Sázeľ, hlavný účtovník

Keď porovnáme súčasný stav hospodárskeho diania v podniku so stavom v kapitalistickom podniku a jeho evidenciou na základe písomností, ktoré sa nám zachovali, zistíme, že evidencia v kapitalizme slúžila výhradne len pre potrebu samotného majiteľa, príp. jeho spoločníkov a najbližších spolupracovníkov, majúcich účasť na deľbe zisku z továrne. Vidieť podrobne celkovú hospodársku situáciu fabriky — to mohol jedine majiteľ a osoby ním určené. Dobré sú nám známe „notesky“; v nich mal majiteľ popísané všetky dôležité údaje o svojom podniku, ktoré by sme darmo hľadali v účtovníckych záznamoch. Preto účtovníctvo za kapitalizmu možno považovať za formálne, nakoľko údaje v mnohých prípadoch (najmä pokiaľ ide o zisky a straty) nezodpovedali skutočnosti. Majiteľ továrne rozhodoval o tom, čo sa má zúčtovať a čo nie — veď išlo o utajenie reálneho výsledku a tým i o menší odvod dane. Táto skutočnosť nám znemožňuje previesť porovnanie jednotlivých nákladových položiek, čo by bolo iste veľmi zaujímavé.

Po oslobodení začína sa otázka zachytávania hospodárskych javov štabilizovať aj v našom podniku. Prišla medzi nás skupina pracovníkov — novátorov, ktorí mali za úlohu zaviesť nový účtovný systém SPH (socialistické podnikové hospodárenie), riadený Generálnym sekretariátom hospodárskej rady. Bol to prvý krok k zjednoteniu evidencie v hospodárstve celého štátu. Takto, na rozdiel od evidencie za kapitalizmu, ráz sa zásada, aby evidencia slúžila všetkým pracovníkom a aby sa otázka dobrého hospodárenia stala spoločnou vecou celého kolektívu pracujúcich.

Výsledky sa čoskoro objavili: Vybudovali sme si vnútropodnikovú technicko-operatívnu evidenciu, urobil sa poriadok v skladovom a mzdovom účtovníctve. Avšak po stránke hospodárskej systém SPH nespĺnil očakávanie. Napríklad finančné rozpočty boli stanovené iba na splnenie čo najväčšieho zisku, bez ohľadu na dodržiavanie vlastných nákladov.

I keď plánovacia technika v tomto systéme uvažovala s určitým znížením vlastných nákladov, prešla k systematickému uplatňovaniu režimu hospodárnosti došlo až po zavedení novej účtovnej evidencie (v roku 1953) na základe vl. nar. č. 41/1952, t. j. koncom prvej päťročnice.

Keďže pre nedostatok podkladov nemôže porovnať hospodárnosť s obdobím kapitalizmu v našom závode, uvádzame aspoň porovnanie vlastných nákladov výroby od začiatku prvej päťročnice, teda od r. 1949, ktorý sme vzali za základ;

Rok:	%
1949	100 %
1950	94,1 %
1951	79,7 %
1952	66,9 %
1953	64,9 %
1954	57,3 %
1955	53,1 %
1956	58,1 %
1957	57,9 %

I keď tieto cifry nie sú absolútne zrovnateľné pre mnohé zmeny výrobných plánov a sortimentnej náplne medzi jednotlivými rokmi, prešla pomerne presne vyjadrujú postupné uplatňovanie prísnejšieho režimu hospodárnosti.

K sústavnému zníženiu vlastných nákladov prispela nám organizačne neustále zlepšovaná socialistická súťaž, uplatňovanie nových foriem práce a aj to, že sme už v r. 1953 začali zavádzať prvky vnútropodnikového chozrasčotu. Bolo to predovšetkým normované limitovanie spotreby pomocného a režijného materiálu, náhradných súčiastok, kancelárskych potrieb, pohonných hmôt a pod. Prehľbovaním chozrasčotného riadenia a zavádzaním novej organizácie miezd pripravili sme si cestu k tomu, aby sme už počnúc rokom 1954 prikročili k uplatňovaniu novej techniky vo výrobe cestou malej mechanizácie, racionálnych opatrení, technického rozvoja a technicko-organizačných opatrení. To všetko sú prostriedky na zvyšovanie produktivity práce a efektívnosti vo výrobe a odtiaľ ide už priama línia ku zvyšovaniu životnej úrovne cestou znížovania cien spotrebného tovaru.

VZNIK A ČINNOSŤ VÝSKUMNÉHO ODBORU

Koloman Molnár

*Motto: Kto chvilu stál,
už stojí opodiat...*

Po víťaznom februári 1948 ukázalo sa celkom jasne, že v továrňach a podnikoch, ktoré sme prevzali do svojich rúk, treba mnoho zmeniť a zlepšiť, ak má byť naša cesta k socializmu čo najkratšia, najrýchlejšia. Vtedy sa prvý raz hovorilo aj o potrebe vytvoriť v našom podniku stredisko, ktoré bude zhromažďovať materiál pre technický rozvoj podniku a bude prevádzka potrebné vývojové práce, ktorým sa pracovníci v prevádzkach nemôžu trvale venovať.

Netrvalo dlho a začali sa práce s vybudovaním útvaru, ktorý by vedel tieto úkoly plniť. Popri svojej bežnej práci súdruhovia Kuzma, Faltička a Fára previedli prvý prískum, dohodli sa na inventáre pre laboratórium a tak položili základ nášho oddelenia. Jeho prvým vedúcim bol s. Štefan Kvasnica († 1952).

Avšak bolo mnoho nejasností o pracovnej náplni novozaloženého oddelenia. Aj materiálne vybavenie bolo veľmi skromné. Žiaduci rozvoj nastal v študijnom a výskumnom oddelení (ako bolo oddelenie neskôr nazvané; tzv. SVOD) až v roku 1951, keď starost o jeho vybudovanie prideliť s. Zoardovi Ripkovi. Okrem iného prikročilo sa aj k založeniu technickej knižnice a začalo sa s obstarávaním prvých skúšobných prístrojov. Oddelenie dostalo ešte 2 pracovníkov — technika a knihovníčku. To už bol predpoklad, aby sa začalo s riešením úloh, ktoré medzičasom začali prichádzať z výrobných oddelení.

SVOD bol vtedy iba akosi v podnájme v miestnostiach terajšej vzorkárne; miesta bolo málo, požiadavky na oddelenie pribúdali — bolo potrebné hľadať vhodnejšie miesto. Nakoľko nechýbala dobrá vôľa ani u vedenia závodu, záležitosť sa vyriešila už v roku 1953. Oddelenie presťahovali do prizemia novej budovy pod pradiarňami, ktorého južná strana bola adaptovaná pre laboratória SVOD-u a technickej kontroly. Celková situácia: Bola tu miestnosť pre skúšobňu OTK, miestnosť pre fyzikálne laboratórium SVOD-u, ďalej laboratórium chemické a miestnosť pre technickú knižnicu; tma- výva komora a archív. Pokiaľ ide o prístroje a celkový inventár, bolo študijné a výskumné oddelenie už pomerne bohaté. Aj technická knižnica začala slúžiť potrebám zamestnancov celého podniku.

V roku 1954 SVOD premenovali na „Vývojové oddelenie“ a jeho vedenie prešlo na s. Molnára. Keďže toto oddelenie riešilo viaceré

úlohy sektorového významu, dostalo v r. 1957 pomenovanie „Výskumné pracovisko“ s prevážne sektorovou pracovnou náplňou.

— * —

Keď SVOD skončil vlastnú organizáciu a odstránil materiálové nedostatky, začal riešiť technologické problémy podniku a neskôr aj výskumné úlohy. Spomenieme z nich aspoň tie najdôležitejšie:

Rok 1951: Racionálne spracovávanie buničínovej striže na česanú priadzu.

Pruhovitost dámskych šatoviek.

Kvapkovité škvrny na šatovkách.

Spracovávanie odpadového ľanu v mykanej pradiarni.

Rok 1952: Snovanie efektov vzhľadom na vyrovnanosť napätia. Špikovanie Syntaminom AS (mykaná priadza). Vypracovanie návrhu na organizáciu technickej kontroly.

Lomy na buničínových šatovkách.

Použitie zhusťovačov na krúžkových strojoch.

Rok 1953: Zlepšenie oplachovania farbených vložiek.

Zlepšenie lepenia pergamenového papiera na súkno.

Úprava mykacích súprav v oddelení poločesanej priadze.

Zlepšenie impregnácie druhu 414068.

Zisťovanie príčin zrúcovosti pri máčaní druhu 414068.

Rok 1954: Pneumatické odsávanie pretrhnutých priastov na dopriadacích strojoch.

Riešenie potahov na tlačných valčekoch.

Použitie špikovacieho oleja „D-2 nový“ na česanú priadzu.

Prehľadenie vstupnej kontroly farieb a chemikálií.

Zavedenie šlichtovania s použitím Spolarínu.

Rok 1955: Kont. farbenie viskóznových káblov

Vyhodnocovanie fyzikálnych hodnôt a spriadacích vlastností vysokofažnej striže Viestra.

Zisťovanie vzniku lomov a hľadanie spôsobu na ich odstránenie u druhu 15902.

Riešenie navinovania kordového hodvábu na krížové cievky pre národný podnik SVIT.

Zoraďovanie mykacích strojov v poločesanej pradiarni.

Zoraďovanie nakladačov mykacích strojov v česanej pradiarni.

Rok 1956: Spriadanie káblov na stroji Vyčesa.
Rekonštrukcia Ianárskej krídlovky pre vlnárske účely.
Poloprevádzkové farbenie, spriadanie a tkanie Tery-
lenu.

Rok 1957: Pokračovanie na viacerých úlohách z min. roku.
Rekonštrukcia hodvábnického združovacieho stroja pre
vlnárske účely.
Konštrukcia rozvoľňovacieho stroja na mokrú buničnu.
Vnútropodniková doprava.

Okrem týchto hlavných úloh vyriešili sme každý rok veľa iných
skúšobných a pomocných úkolov väčšieho-menšieho rozsahu. Pri
tom sme sa starali o doplnenie inventára, obstaranie nových prís-
trojov do laboratórií a pravidelne bola v prevádzke Technická
knížnica závodu. O jej metodologickej, dokumentačnej, propagačnej
a vypožičnej činnosti vedíme si presnú evidenciu.

V TKZ mali sme v r. 1953 cca 600 odborných kníh, 550 odborných
článkov a asi 10 ročníkov časopisov.

Z tohoto materiálu sa vyhotovilo do 3000 dokumentačných zá-
znamov na listky našej kartotéky. Zamestnanci národného pod-
niku Merina mali k dispozícii v Technickej knižnici závodu tento
študijný materiál:

	R. 1954:	R. 1955:	R. 1956:	III. kv. 1957:
Knihy	897	1120	1386	1552
Články	750	900	1210	1323
Dokumentačné záznamy	5340	6760	8950	11000

Koncom III. štvrtroka 1957 máme v Technickej knižnici závodu
187 ročníkov časopisov. Pravidelne nám prichádza 56 rozličných
časopisov a periodických vydaní.

Je celkom samozrejmé, že možnosti, ktoré poskytuje TKZ, vy-
užívajú najviac pracovníci Výskumného pracoviska, pri riešení
pridelených im úloh. No rovnako radi ju navštevujú aj zamestnan-
ci z iných pracovísk — robotníci, technici i administratívni prá-
covníci.

V rokoch 1954—1956 si zamestnanci továrne vypožičali litera-
túru z TKZ takto:

	R. 1954:	R. 1955:	R. 1956
Knihy	566	445	552
Články	103	142	176
Časopisy	296	383	628

Úlohy, ktoré Výskumné pracovisko dostáva na riešenie, sú zväč-
ša mechanického charakteru a zodpovedajú technickému rozvoju
nášho podniku. Ich úspešné vyriešenie nezáleží len na kádriach
a vedení VP, ale aj na správnom vzťahu všetkých k novej technike.
Týka sa to predovšetkým vedúcich pracovníkov v závode.

Považujem za potrebné poznamenať, že práce výskumné a kon-
štruktívne musíme hodnotiť inak, než prácu vo výrobných a pomoc-
ných oddeleniach. Riešenie jednotlivých úloh vyžaduje často veľmi
mnoho času, veľa nevydarených pokusov a ešte vždy nie je zá-
ruka, že náš výsledok uspokojí. Nezabúdajme však, že nové veci
zavádzaj do praxe nemožno bez predchádzajúcich skúšok, bádania
a skúmania. Bez výskumu by nová technika a technológia nenašla
svoje miesto a uplatnenie ani v našom sektore.

RASTIE TÚŽBA PO VZDELANÍ

E. AKOVÁ

Keď sme roku 1945 začali voľne dýchať, vynorila sa otázka —
jedna z najnaliehavejších: Ako odčiniť starú krivdu, páchanú naj-
mä na robotníckom tíme, že aj mnohí veľmi — veľmi nadaní ne-
mohli študovať, lebo skromné pomery ich nútili ísť nie do škôl, ale
za zárobkom.

Riešenie sa čoskoro našlo. Naširoko sa pootvárali brány škôl
všetkých druhov a stupňov a do nich prúdili mladých aj star-
ších ľudí z tovární, baní a obchodov, aby dohonili, čo v mladosti
nie svojou vinou zameškali.

Otvorenie Závodnej učňovskej školy v našom podniku, poriad-
anie krátkych kurzov i dlhých školení dialo sa s vedomím, že treba
navičiť ľudí ľahšie, produktívnejšie a hospodárnejšie pracovať. Kurzy
technického mínima mali spolupracovníkov aspoň čiastočne obo-
známiť s teóriou ich práce. Začalo sa razíť heslo:

Keď chceme budovať, musíme vedieť!

Keď chceme vedieť, musíme sa učiť!

O tom, ako sme toto heslo uplatňovali v našom podniku, nech
hovoria výsledky:

Roku 1952 poriadali sme dlhodobé školenie, ktoré malo účast-
níkom nahradiť ich kvalifikáciu. Školenie prebiehalo v pomocnej
prevádzke a zúčastnilo sa ho 17 zamestnancov, ktorí sa podrobili
záverečným skúškam a ako doklad o kvalifikácii dostali výučný
list.

Podobné školenie bolo v roku 1955 pre majstrov-zoraďovačov

z tkáčovne. Z 23 prihlásených skončilo školenie a skúšku úspešne zložilo 20 pracovníkov.

Požiadavka na kvalifikované kádre a neustály dopyt po nich priviedol desiatky našich zamestnancov znova do školských lavíc. Využívajú všetky mimoriadne formy štúdia a nachádzame ich v HŠ, JSS a rovnako na rozličných odborných a vysokých školách. V roku 1955 začala na štátnych školách študovať 11 našich zamestnancov.

Rok 1954 znamenal nové možnosti pre osadenstvo Meríny: Otvorili sme Večernú priemyslovú školu textilnú, ktorú navštevovalo 23 žiakov. V minulom roku sa do nej prihlásilo 27 nových záujemcov, najmä spomedzi majstrov a techníkov.

Mnoho priaznivcov našla u nás osvedčená pracovná metóda sovietskeho novátora inžiniera Kovaljeva, ktorú sme začali pinou mierou uplatňovať. Využívame tiež pracovné metódy našich najlepších pracovníkov a pomocou stachanovských škôl prenášame ich na osadenstvo. Táto forma prenášania skúseností a zvyšovania kvalifikácie sa nám dobre osvedčila.

To, čo bolo včera nové, dnes už nestačí. Je treba neustále študovať, učiť sa a dopĺňať si vedomosti.

Zásada „Stať sa majstrom svojho odboru“ nech je túžbou a cieľom každého Merináka!

KURZY CUDZÍCH REČÍ

Ján Lamačka

Neodmysliteľnou zložkou výchovy a vzdelávania sa v našom národnom podniku jazykové kurzy. Vyplyva to z prirodzenej túžby azda každého z nás — vedieť čo najviac a svoje vedomosti použiť v prospech celej verejnosti.

Prvé kurzy rečí sme otvorili už r. 1945. Vyučovala sa v nich ruština a esperanto. V nasledujúcich rokoch usporiadali sme viaceré kurzy nemčiny a angličtiny, kurz nemeckej obchodnej korešpondencie, francúzštiny a dva kurzy esperanta. Ruština sa vyučuje od oslobodenia pravidelne každý rok. V jej rozširovaní a propagovaní cennú prácu konajú známe EKR. V rokoch po oslobodení závod dokonca zamestnával jednu silu výlučne len pre vyučovanie rečí. Ziaľ, osadenstvo túto ohotu vedenia závodu dostatočne nevyužívalo.

Všetky do roku 1955 poriadané kurzy boli organizované iba príležitostne, náhodile. Preto niektoré z nich ani nemohli splniť svoj

cieľ a predčasne sa skončili (jeden kurz nemčiny, jeden angličtiny).

K vyššej forme organizovania jazykových kurzov pristúpili sme v roku 1956 a použili sme pri tom skúsenosti z predchádzajúcich rokov. Počasnej príprave a dobrej propagácii v dennej tlači, záv. rozhlasu a časopise otvorili sme 3 dihodobé kurzy (od 3. septembra 1956 do 15. apríla 1957), ktoré úspešne skončilo 21 účastníkov. Týmto sme dali vkusné potvrdenia o absolvovaní toho-ktorého kurzu a tiež hodnotné knižné odmeny. Bol to prvý ročník — ucele- ný, dobre evidovaný — podnikových kurzov rečí v Merine.

Druhý ročník sme otvorili začiatkom októbra 1957 a je oň záujem aj medzi pracovníkmi iných treňčianskych podnikov. Opäť máme tri kurzy:

1. Nemčinu pre začiatočníkov.
2. Nemčinu pre pokročilých,
3. Angličtinu pre začiatočníkov.

Vyučujú zamestnanci Meríny Ing. Rudolf Kvasnica a Pavla Bartíková. Medzi poslucháčmi sú spolupracovníci z výroby, výskumu i z administratívy. Každý z nich vie, že mu bude na osoh, ak sa naučí aspoň jednu cudziu reč.

ZLEPŠOVATEĽSKÉ HNUTIE

Al. Viseľka

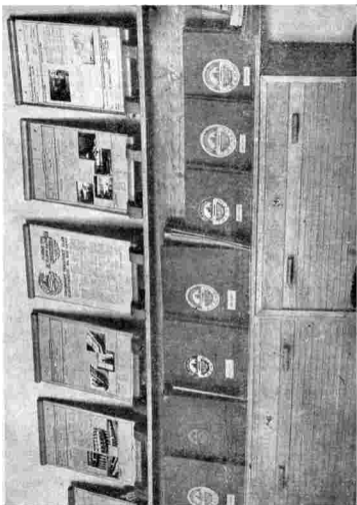
Ak sa pozeráme na mnohostrannú, mimoriadne rozsiahlu činnosť našich zlepšovateľov a chceme vypátrať jej začiatok, dostaneme sa až do roku 1945.

Opravdu, už vtedy vznikali v našom podniku prvé návrhy na zlepšenie a zľahčenie práce, úpravu strojov a ich zdokonalenie, organizáciu práce a pod. Do júla 1946 bolo podaných 24 zlepšovacích návrhov. Ich autormi sú:

- 1 žena
- 12 robotníkov
- 2 majstri.

Zlepšovateľov pribúdalo a dňa 18. júna 1948 sme boli svedkami založenia vlastného KLUBU ZLEPŠOVATEĽOV, ako jedného z prvých v Republike a nesporne prvého v sektore vlny.

Odvtedy zúčastnili sme sa na mnohých výstavách ZN (v Ružomberku, Bratislave, Trenčine atď.): usporiadali sme zájazdy (do Svitú, Brna, Bratislavy, Ružomberka, Opatovej, Žiliny a pod.); vy-

Z nášho zlepšovateľského strediska.

mieňali sme si skúsenosti s pracovníkmi z najrozličnejších fabrik a odborov, čo bolo v prospech našich členov a je zvyčajne stúpajúci počet podaných ZN: v roku 1948 — 30 ZN; v r. 1951 — 339 ZN.

Naši zlepšovateľa nestarajú sa len o problémy svojho podniku, ale riešia aj sektorové a celoštátne úkoly. Ba niektorí pracujú i na výskumných úlohách. O práci zlepšovateľov v Merine vedia azda v celej Republike. Chodia k nám na porady a s dopytní zástupcovia i z iných priem. odvetví a my im v našom zlepšovateľskom stredisku ochotne odovzdávame skúsenosti či už ohľadom riešenia niektorých úloh, alebo z organizovania zlepš. hnutia v našom podniku.

Národný podnik MERINA je jediný v textilnom sektore, ktorý sa môže pochváliť 10-ročnou existenciou zlepšovateľského hnutia. Je iste radosťou, že toto jubileum slávime v jednom roku so 40. výročím Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie a s 50. výročím založenia našej textilky.

O rozvoj zlepšovateľského hnutia v Merine sa zaslúžili predovšetkým robotníci (tvoria 70 % zlepšovateľov) a odborová i stranícka organizácia spolu s vedením podniku. Tito nás neustále nabádajú, usmerňujú, povzbudzujú a podporujú.

Činnosť zlepšovateľov v číslach:

Rok	Počet ZN podaných	Počet ZN realizovaných	Predpokladané ročné úspory	Vyplatené odmeny	Počet zlepšovateľov
1947	3	3	48 120	1 400	2
1948	50	10	137 060	7 567	21
1949	147	59	395 967	29 853	162
1950	183	76	396 781	39 977	211
1951	359	232	562 451	59 608	365
1952	227	92	188 510	14 597	227
1953	156	68	136 175	12 816	175
1954	230	111	209 406	22 946	194
1955	116	48	334 890	15 176	101
1956	243	74	391 619	19 675	195
1957	132	42	547 112	24 971	123

(do 30. IX.)

Najväčšiu možnosť plniť uznesenie strany a vlády o efektívnosti nášho hospodárstva majú zlepšovateľa. Ich práca v prvej päťročnici priniesla národnému podniku Merina 1 679 884 Kčs úspor (prepočítané na novú menu)!

Úsilie všetkého obyvateľstva o obnovu vojnou poškodennej krajiny vyvolalo v továrňach zdravé súťaženie, vtedy ešte celkom živelné a nikým nekontrolované. Nebolo času ho organizovať, ani kritéria zostavovať, lebo bolo plno inej dôležitej práce.

Až v rokoch 1947—1948 prechádzame aj u nás na vyššiu formu súťaženia, zatiaľ len v rámci podniku a s jediným kontrolovaným ukazovateľom, ktorým bolo % plnenia plánu výroby. Postupne sa súťaž zdokonaľuje a do popredia vystupuje výkon jednotlivca (r. 1948—1949). Je to obdobie údernického hnuta, ktoré upozornilo v práci ľahostajných, že v našom štáte budeme platiť podľa zásluhy. Dokladom toho boli „údernícke knižky“, oprávňujúce držiteľa k tomu, aby mohol nakupovať viac a výhodnejšie než ten, kto údernícku knižku nemal.

Dať viac tým, ktorí viac pracujú

bolo heslo, ktorým sa podarilo získať mnohé hodnoty a výrobky za kratšiu dobu, iba zvýšením produktivity práce alebo zjednotením technologického postupu.

V rokoch 1953 a 1954 organizujeme v Merine súťaž už podľa nových podmienok, v rámci Hlavnej správy viny. Najdôležitejší ukazovateľa:

Počet súťažiacich,
počet podaných zlepšovacích návrhov,
% absencie a iné.

Najlepšie sa umiestnil ten podnik, ktorý dosiahol v týchto ukazovateľoch najlepšie výsledky. Ukázalo sa, že táto forma súťaže nie je práve najšťastnejšia, lebo nenútila podnik ku plneniu ukazovateľov štátneho plánu. Ukazovateľov toho charakteru stačilo sledovať ako pomocných. Nedostatok novej súťaže sa prejavoval v tom, že podniky sa starali o zvýšenie počtu súťažiacich a zlepšovateľov, ale to najhlavnejšie — plán výroby — si neplnili. Nábor súťažiacich mal na starosť osobitní referenti pre socialistickú súťaž a to po jednom v každom oddelení. Ich existencia bola krátka, lebo sa ukázalo, že bez účinnej pomoci majstra a straníckej i odborovej organizácie žiadny referent dobrú súťaž nevytvorí.

Tieto i mnohé iné nedostatky odstránilo uznesenie vlády a ÚRO o socialistickej súťaži. V tomto významnom dokumente sú určené povinnosti majstra, aj odborového orgánu a nachádzame v ňom zlepšenia v otázke vyhodnocovania ako i odmeňovania najlepších

pracovníkov. Bezprostredným organizátorom súťaže v oddelení je majster. Dielenský výbor dostal na starosť kontrolu socialistických záväzkov a ich vyhodnocovanie na členskej schôdzi. V záujme čo najväčšieho rozšírenia socialistickej súťaže, vypracovali sme si smernice pre našu vnútropodnikovú súťaž, ktorá dosiahla peknú úroveň.

V roku 1955 vydala vláda a ÚRO doplnok vládneho uznesenia o súťaži. Významný je preto, lebo prispel ku zlepšeniu súťaže jednotlivcov a zabezpečil poriadok v odmeňovaní za výsledky, dosiahnuté v súťaži. Medzitým sme zdokonaľovali našu vnútropodnikovú súťaž vypracovaním podmienok pre získanie titulu vzorného pracovníka, majstra, vzorné oddelenie a prevádzku. V týchto našich podmienkach sa hovorí:

- Pracovník, ktorý plní podmienky súťaže aspoň jeden mesiac, stáva sa **vzorným pracovníkom**.
 - Pracovník, ktorý plní podmienky súťaže tri mesiace, stáva sa **najlepším pracovníkom dielne**.
 - Pracovník, ktorý plní podmienky súťaže 6 mesiacov, stáva sa **najlepším pracovníkom podniku**.
- Vnútropodnikovú súťaž pravidelne vyhodnocujeme a doteraz máme

250 najlepších pracovníkov podniku.

Spomedzi nich 7 dosiahlo titul „Najlepší pracovník Ministerstva spotrebného priemyslu“ a jeden náš zamestnanec — hlavný inžinier Jozef Šulek — dostal vyznamenanie „Za zásluhy pri budovaní socializmu“.

Náš národný podnik získal doteraz tieto vyznamenania a tituly: V priebehu dvoch rokov (1955 a 1956) boli sme držiteľmi titulu „Závod výbornej akosti“;

V IV. štvrťroku 1954 sme získali Červenú zástavu Ministerstva a ÚVOS za dobré hospodárske výsledky.

V I. štvrťroku 1956 sme získali Červenú zástavu Ministerstva a ÚVOS za dobré hospodárske výsledky.

V II. štvrťroku 1956 sme získali čestné uznanie II. stupňa za dosiahnuté výsledky.

V organizovaní socialistickej súťaže nám výborne pomáhali skúsenosti sovietskych novátorov Čutkicha, Kovaljeva, Levčenkovej a Vorošina. Uplatňovanie ich foriem práce, spolu s osvedčenými poznatkami našich najlepších pracovníkov značne prispelo ku zlepšeniu našej vnútropodnikovej súťaže.

Spoláci Meriny na návšteve v Kraunochoľnískom kombináte v Moskve. Obráz vľavo: Náš snáček Viktor Lukšo, poslanec KNV (prvý zľava), v rozhovore s najstrom výbornej kvality A. S. Čufkichom (prvý sprava).

Obráz sprava: Merinčiči Jufka Kyselicoová, Ján Hajmáček a Viktor Lukšo medzi krásnymi brigádkami P. Gubanova.

MLÁDEŽ V MERINE

Ján Hajmáček, predseda ZO ČSM

*Ó, mládež naša,
ty s' dráhtekou rána!*

Úprimné a teplé slová najväčšieho slovenského básnika, ktorými sa prihovára k slovenskej mládeži, stali sa skutočnosťou po víťaznom februári 1948, keď moc v našom štáte navždy vzal do rúk pracujúci ľud. Našej mládeži sa od tých slávnych chvíľ priamo núkajú tisícovkárke možnosti na uplatnenie jej elánu a mladistvého nadšenia, aj na dokonalú a dôkladnú prípravu do života.

TRAT MLÁDEŽE Hronská Dúbrava — Banská Štiavnica pomáhala budovať 60 chlapcov a dievčat z nášho národného podniku. Dobre reprezentovali svoj podnik: Každodenne plnili výkonové normy, pracovali presne a dôsledne, za čo Štáb brigád Trate mládeže vyhlásil ich brigádu (č. 149) za ÚDERNÚ BRIGÁDU TRATE MLÁDEŽE. To bolo v auguste 1949 a tento prvý úspech sa stal základným kameňom pre prácu s mládežou v Merine.

V roku 1950 sa ozvala naliehavá výzva o pomoc pri ťaževných prácach. S najväčším urychlením sme organizovali brigádu 65 dievčat a chlapcov, ktorí v Handlovej a Veľkých Kostoľanoch od svitu do neskorého večera pracovali najprv na rollach a potom — rozdelení do skupín — i na mláďačkách. Ich vzorná práca nešla pozornosti

pri konečnom hodnotení brigád a tak nám k prvému titulu z Trate mládeže pribudol druhý, rovnako vzácny.

Medzitým na močiároch pri Kolárove začína vyrastať „Družstevná dedina mládeže“. Bolo nám jasné, že bez socialistickej dediny socializmus u nás nevybudujeme, preto ani chvíľu sme neváhali s organizovaním pomoci pre DDM. Veď kto má pomôcť, ak nie my, mladá? 73 dievčat a chlapcov z nášho podniku pričínilo sa r. 1951 usilovnou prácou o to, že plán práce v DDM sa plnil až na 150 %. Široké lány sa rozospievali mladostou; výsledky dosahované v práci boli viac než radosť. Naša brigáda sa vrátila domov s hrdým titulom „ÚDERNÁ BRIGÁDA JÜLIUSA ŽURISA“ za usilovnosť a nezištnú pomoc tam, kde to bolo najviac potrebné.

Keď sa roku 1955 Strana a vláda obrátili na mládež s výzvou „Treba osídliť pohraničie a obrobiť každý hektár ľadom ležiacej pôdy“, tridsať členov závodnej organizácie ČSM v Merine sa rozlúčilo so svojimi obľúbenými strojmi, pracoviskami a spolupracovníkmi a dobrovoľne odišlo na zanedbané, opustené mŕtve západného pohraničia. Poznali sme ich ako dobrých pracovníkov a dôverovali sme im. A naši mladí nás neklamali. Za skvelé výkony pri zúrodňovaní úhorov na farme LABUŤ odmenil ich s. prezident republiky vyznamenaním „ZA VYNIKAJÚCU PRÁCU“ (16. 3. 1956).

No nielen v brigádach sa vyznamenávali mladí Merináci. Pozoruhodné sú aj ich výkony pri plnení výrobných úkolov v továrni.

Súťažia v mládežníckych kolektívoch a mnohí už niekoľko mesiacov plnia podmienky „Vzorného pracovníka podniku“: s. Töröková (21 mesiacov), s. Modrúvská (12 mes.), s. Marhevková (12 mes.), s. Kohútová (12 mes.), s. Tučková (12 mes.), a iné.

Prí oslavách 50. výročia založenia našej továrne pripomíname si aj prácu a možnosti mládeže. A porovnávame ich s možnosťami, ktoré mali mladí trenčianski textiláci pred päťdesiatimi rokmi.

Rozdiel je zrejmy na prvý pohľad a naši mladí sú odhodlaní pracovať za to, aby sa staré časy a pomery nikdy nevrátili.

UPEVŇUJEME ZVÄZOK ROBOTNÍKOV A ROEŇÍKOV

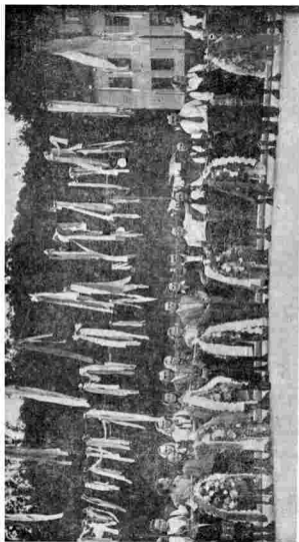
Ján Šulek

Starosť o nerušenú prevádzku nášho podniku, jeho výstavbu a rozvoj kladie obrovské požiadavky na schopnosti a sily všetkých zamestnancov Meriny. No napriek tomu nezabúdame ani na chvilku na rozvoj poľnohospodárskej výroby, potrebu zakladania JRD a ich rozširovanie.

Spočiatku sa naša pomoc okolitým dedinám prejavovala občasným vysielaním brigád na nárazové a mimoriadne práce. Na širšej základni a už organizovane sme začali pracovať v r. 1951 v práve založenom Jednotnom roľníckom družstve v Trenči, Biskupiciach. Patronátna činnosť nášho závodu bola družstevníckmi s ochotou prijímaná a vysoko hodnotená. V pamäti je práca našich brigád napr. pri sušení sena z letiskovej plochy, čím si družstvo vytvorilo dobrú krmovinovú základňu pre plánovaný stav hovädzieho dobytku. Starali sme sa i o pobavenie a rozptýlenie družstevníkov po práci: divadelný súbor a kultúrne úderky často vystupovali v patronátnom JRD a nezaostal ani dychový súbor ZK Merina.

V roku 1954 prevzali sme patronát nad JRD Zamarovce. Pomáhali sme družstvu vlastnými jadernými krmivami a pri likvidovaní nášho závodného poľnohospodárstva sme do Zamaroviec odpredali aj ošípané zo základného stáda ako základ ich živočíšnej výroby.

Po dvoch rokoch úspešnej spolupráce uzavreli sme patronátne zmluvy s JRD v Trenčine a v Trenčianskej Turni. Tieto zmluvy obsahujú záväzok n. p. Merina o pomoci družstvám v špičkových prácach, oprave strojov a pod.; patronátne JRD sa zasa zaviazali zvýšiť výrobu a prekročiť dodávky v živočíšnej i rastlinnej výrobe. Spoločne dohodnuté záväzky kontrolujeme a ich plnenie vyhodnocujeme pravidelne mesačne. (Závodný výbor Meriny a správa JRD). Plnenie záväzkov sa odzrkadľuje na pracovnej morálke družstevníkov, na ich zárobkoch a zvyšujúcej sa životnej úrovni. (Napríklad

Dozinky patronátneho JRD v okolí Parku oddychu. Foto: DO — Bragan.

dá sa očakávať, že hodnota pracovnej jednotky tento rok bude najmenej o 3 Kcs vyššia ako v r. 1956.)

Tyka sa to hlavne JRD v Trenčíne, ktoré má opravdu dobrý styk s nami ako svojim patronátnym závädom.

Z brigád, vyslaných tohoto roku do obcí v okolí, spomenieme aspoň niektoré: V letných mesiacoch uvoľnili sme pre JRD Trenčín pracovníkov na kompletne obsadenie mláťačky na 2 smeny. Tito za tri dni vymlátili 240 q obilia. — Pri vytrhavaní ľanu spracovali naši brigádnici plochu o veľkosti 2 ha. — Zatva bola tento rok veľmi ťažká pre dlhotrvajúce dažde, ktoré povallili takmer všetko obilie. Boli obavy, že toto začne kličiť na koreni, preto sa vedenie družstiev rozhodlo začať zatvu aj pri tých mimoriadne nepriaznivých poveternostných podmienkach. Náš závod zorganizoval brigádu 10 koscov, ktorí ručne pokosili 2 ha silno poľahnutého obilia a uložili ho do križov. — Počas repnej kampane nami vyslaná 15-členná brigáda za dva dni dopravila 18 vagonov cukrovej repy do cukrováru v Trenčianskej Tepeli.

Pekné výsledky sme dosiahli pri presvedčaní našich zamestnancov a iných roľníkov o užitočnosti vstupu do JRD a pri zverejňovaní ich úspechov. Noví družstevníci v Soblahove, Dobrej, Súči a v ostatných dedinách sú pýchou nás všetkých.

KULTÚRNO-VÝCHOVNÁ PRÁCA

Ján Lamačka

Diplomy a rozličné čestné uznania, ktorými sú vyzdobené klubovne ZK Merina, dokazujú, že kultúrno-osvetová práca v našom podniku sa dostala po r. 1945 na jej patriace čestné miesto.

Niektoré krúžky neuspokojili sa len drobnou prácou pri závode, ale bohatosťou programu a dobre premyslenou organizáciou svojej činnosti rozniesli dobrý chýr o Merine ďaleko od Trenčína. Folkloristický krúžok vystupoval niekoľko razy v Maďarsku; závodná dychovka často vyhrala v Bratislave a iných mestách; na zájazdy chodil detský súbor, astronomický krúžok, ako aj mandolinový, literárny a iné z krúžkov nášho závodného klubu.

S elánom sa pracuje v zime i v lete. Osobitne treba hodnotiť, že cieľavedomá práca pomáha získavať do závodného klubu nových pracovníkov. Z podujatí krúžkov v poslednom období uvedieme aspoň tieto:

Krúžok foto-amatérov

usporiadal v septembri 1957 výstavku prác svojich členov. Bola to pekná ukážka, ako možno využiť voľný čas, rekreáciu, zájazdy a pod. Na výstavke sa zúčastnilo 9 autorov s 56 prácami a navštívilo

Folkloristická skupina ZK Merina.

ju viac ako 400 ľudí. Hoci jej umiestnenie nebolo práve najvhodnejšie (výstavka bola v závode, teda prístupná iba zamestnancom národného podniku Merina), ukázalo sa, že nám v továrni vyrástia celú skupinu opravdu dobrých fotografistov. Vystavované fotografie boli zábery z pracovného a rodinného prostredia, zo zájazdov a športových podnikov.

Astronomický krúžok

máme len od mája 1957, no svojou činnosťou sa zaradil medzi najagilnejšie krúžky ZK Merina. Usporiadal už autobusové zájazdy na hviezdárne do Brna, Gottwaldova a Olomouca; má za sebou desiatky pozorovaní nočnej oblohy (vždy za značnej účasti verejnosti) a pracoval usilovne aj cez leto, kedy usporiadal niekoľko vydarených „Večierok populárnej astronómie“ s hodnotnými prednáškami a zaujímavými filmami.

Astronomický krúžok úzko spolupracuje so Spoločnosťou pre šírenie politických a vedeckých poznatkov, ktorá ochotne vysla

svojich lektorov ako odborných prednášateľov na schôdzky tohoto krúžku. Úroveň schôdzok je — vďaka tejto spolupráci — veľmi vysoká, čo je nepopierateľným prínosom pre celé kultúrne podnikanie v Trenčíne.

Pre zimné obdobie 1957/1958 dali si v astronomickom krúžku smelý úkol: Usporiadajú „Kurz populárnej astronómie“, pozostávajúci z 11 prednášok na zaujímavé a aktuálne témy. Kurz otvorili 6. septembra a potrvá do 7. februára 1958. Vedie ho prof. Cva-cho, lektor spomenutej Spoločnosti. Účastníci majú po každom programe možnosť pozorovania hviezdárskymi ďalekohľadmi. Celý kurz sme propagovali veľkými tlačeními plagátmi a jeho program sme pohotovo doplnili prednáškou o prvej umelej družici, ktorú začiatkom októbra 1957 vypustili v SSSR.

Astronomický krúžok má vlastný hvezdársky ďalekohľad, sklenené svetelné gólbusy a aj vlastnú odbornú knižnicu, z ktorej si bezplatne požičiavajú literatúru členovia AK z Trenčína a Dubnice nad Váhom.

Medzičasom došlo k nadviazaniu spojenia s astronomickým krúžkom v Tallinne (Estónska SSR) a k výmene odbornej literatúry, fotografií a pohľadníc.

Akvaristický krúžok

sa osadenstvu nášho závodu predstavil celkom originálnym spôsobom: Pekne upravil nádrž s rybičkami a túto umiestnil v propagačnom stánku na nádvorí továrne, kde je celý deň dobre prístupná. Denne sa pri nej zastavia desiatky spolupracovníkov. Isté sa viacerí prihlásia i do krúžku, kde majú veľké možnosti a získavajú nové skúsenosti.

Úspechy sa dosiahli aj

v práci s deťmi,

najmä v ich samostatnom detskom súbore a tiež pri poriadaní detských odpolední, plesov a športových pretekov. Veľká je radosť detí či už z dosiahnutého víťazstva na kolobežke, v behu, skoku, v recitovaní a speve, alebo z obdržanej odmeny, ktorou je najčastejšie čokoláda, cukríky a pod.

Dychový súbor

oslávil v lete t. r. už 15 rokov svojho trvania! Vystupuje neúnavne v Kultúrnom dome Meriny, v Leninovom sade, na oslavách, zába-
vách, estrádach a na zájazdoch.

V posledných rokoch vyskytoval sa problém dopĺňovania našej

obľúbenej dychovky novou, sviežou krvou, Zdá sa, že aj na to sa našlo riešenie: Pod odborným a trepezlivým vedením s Pavla Stopku a Michala Věbera vytvoril sa v našom ZK 18-členný súbor hudobného dorastu, v ktorom naviečujú zväčša dedinskí chlapci 12-17 roční. Svojou vytrvalosťou v učení a presnosťou v dochádzke môžu byť vzorom aj mnohým chlapcom z učilísk a internátov. Všetci tvoria už dobrý kolektív a majú mnoho zdravých plánov.

O ZÁVODNEJ SKUPINE ČESKOSLOVENSKEHO ČERVENÉHO KRÍŽA

Eva Bočáková, Oľga Gersichová

Od svojho založenia vykonala z. v. skupina v Merine mnoho práce. Každý rok sme usporiadali kurzy „Prvej pomoci“, kde sa vyškolili desiatky sestier. Merina bola neustále prvá v plnení náboru darcov krvi. Mená Ďuržová, Bartíková, Zubčėková a Porubská to sú mená žien z nášho závodu, ktoré ako obetavé darkyne krvi potvrdzujú celý okres. Súdružka Porubská dostala za svoju ochotu, pohotovosť a mimoriadnu obetavosť i diplom a čestné uznanie od Krajského výboru ČsČK v Bratislave.

Hlavnú náplň našej závodnej skupiny tvorí zdravotnícka práca v závode. Pod vedením z. v. lekárov MUDr. Z. Karšayho a MUDr. L. Bundalu vyškolili sa zdravotnícki pracovníci pre každé oddelenie a každú smenu. Títo majú na starosti skrinky prvej pomoci vo svojich oddeleniach a pri menších úrazoch poskytujú priamo na pracovisku potrebné ošetrovanie.

Záujem o prácu Československého Červeného kríža v Merine stále rastie. Kým v roku 1954 mala naša z. v. skupina iba 53 členov, v roku 1956 už bolo 94 členov a k 1. X 1957 máme zaregistrovaných už 150 členov. Tento náhly prírastok členstva a zvýšený záujem o našu prácu je priamym dôsledkom niekoľko úspešných akcií, ktoré sme v tomto roku usporiadali: Poľ to najmä zoznamovací večerok pre pracovníkov a členov ČsČK, dva vydatrené zájazdy autobusom (do Bojníc a na strojárenskú výstavu do Brna) a niekoľko aktuálnych prednášok. Na zájazdoch sa zúčastnili i rodinní príslušníci našich členov a viacerí nečlenovia. Všetky naše podujatia vyvolali priaznivú ozvenu osadenstva a presvedčili nás, že pri štrnásťročnej činnosti červenočrížskych myšlienok nemožno sa uspokojiť len výsledkami dosiahnutými na pracoviskách. Mnoho sa dá urobiť i v súkromí našich spolupracovníkov, kde je často i viac času na predbatovanie dopytov a vysvetlenie nejasností.

Krajská sporťakáda v Trenčíne. Cieľa žianky ZVŠ Merina; Baňkova, Reháková, a Margulová.
Foto: S. Petrál — CTK.

ŠPORT A TELOVÝCHOVA Inž. Rudolf Kvasnica

V minulých režimoch bola starostlivosť o robotníka v jeho mimopracovnom čase neznámym po'mom. Preto sa vedúci fabriky nestarali ani o organizovanie telovýchovy. Ich záujem o šport síň na častejšie iba potiaľ, že sa dávali z prestížnych dôvodov a za finančnú podporu menovať (alebo voliť) čestnými predsedami v rozličných združeniach a spolkoch telovýchovných.

Okrem toho poskytla továrne aj prípady zamestnanie niektorému poprednému športovcovi. U nás viacerí z týchto športovcov, hlavne futbalistov, zakotvili v závode natrvalo a svedomito prácou sa vypracovali na vedúce miesta (s. F. Schmitz, Zozrd Ripka, Nedbal).

Prvý krok k zorganizovaniu robotníckeho športu v trenčianskej textilke urobila hŕstka neďencov-robotníkov v r. 1935. Boli to najmä súdruhovia Košút, J. Zák, J. Hajmach a iní, ktorí založili FK TIBERGHIEH. O rok neskoršie dostal klub nové meno: RŠK TIBERGHIEH Trenčín.

Najpotrebnejšie rekvizity za nekúpili za korunky, získané od priaznivcov vo forme zbierky; schádzovalo sa v začadenej krčmičke „U Štarkovej“ na Štúrovom námestí a na zápasy sa chodilo

peši, na bicykloch, ba aj kónským záprahom.

Roku 1938 vyhral náš RŠK turnaj trenčianskych maloklubov. V omladenej zostave hrali Štefan Urban, M. Zemek, J. a Štefan Mojžiš, Jozef a Ján Bočák, Bohúš, Kunik a Beták; zo starších Haško, F. Peťovský a Bachan.

Cez druhú svetovú vojnu sa RŠK Tiberghien prebojoval do I. triedy Žilinskej futbalovej župy a celkove sa držal veľmi úspešne, hoci bol terčom útokov úradných miest, lebo odmietal daný mu návrh, aby sa názov klubu premenil na „HG Tiberghien, Trenčín“.

V roku 1942 rozšíril sa klub o nových funkcionárov a pribudol i pástiersky oddiel, z ktorého okrem iných vyšiel olympionik Ján Zachara.

Rok 1945 priniesol oslobodenie aj robotníckemu športu. Pre RŠK svitli krajšie časy. S veľkou podporou závodnej organizácie ROH vybudoval si náš klub - vtedy už RŠK SLOVENA TRENČÍN - vlastné futbalové ihrisko neľaleko vráne. Pod Sokolcami. Toto umožnilo nový rozmach športu medzi osadenstvom. Do práce sa zapojili noví funkcionári (Gračka, Jankech, Bohúš, Pavlíček) a nebola núdza ani o brigádnikov na nárazové práce.

Zjednotenie telovýchovného hnutia (v r. 1949) a vytvorenie jednotnej telovýchovnej organizácie SOKOL bolo významným na tie roky krokom vpred. Nakoľko nová organizácia telovýchovy a športu pripúšťala v mestách zakladanie TJ len pri továrňach a verejných inštitúciách, došlo k likvidácii dovtedajšieho mestského klubu TTS Trenčín, od ktorého sme zdedili škvárové ihrisko na Sihoti a viacerí hráči aj funkcionári zapojili sa do práce v našej jednote.

Vtedy sme už mali 9 oddielov; z nich futbalový sa stal víťazom medzikrajskej súťaže a pástiersky oddiel sa prebojoval do celoštátnej súťaže.

Najbúrlivejšie sa telovýchova a šport začali rozvíjať od r. 1952, kedy odbory prevzali telovýchovné hnutie pod svoju bezprostrednú ochranu a kontrolu. Naše malé ihrisko Pod Sokolcami nestarilo, lebo telovýchova u nás bola už na masovej základni pestovaná a nad neustále okliečovaným ihriskom na Sihoti sa od počiatku ako zlý príznak vznášala hrozba straty v prospech naspredujúcej bytovej a školskej výstavby. Začali sme preto budovať rozsiahle športovo-rekreačné stredisko pri bytovej kolónii, na mieste bývalej voľenskej strelnice.

Reprezentatívny rozsah a charakter výstavby umožnila nám štedrá podpora od Podporného fondu pracujúcich n. p. MERINA a aj subvencie odborárskych orgánov, poskytnuté nám zo štátnych

prostriedkov. Desaťtisícim brigádnických hodín a úsilím nezištných nadšencov (najmä J. Línhartovi, Z. Rípkovi a mnohým iným) je odmenou — ako najkrajší pamätník — športový stánok v hodnote 3 500 000 Kčs, postavený v zanedbanom, močaristom kúte za fabrikou a našou kolóniou.

Teraz niekoľko dát o činnosti telovýchovnej jednoty v Merine za roky 1952—1956:

Rok	Počet		Získané šport. odznaky			Získané výt. športové triedy				
	členov	oddelcov	BPFOV	BPFOV I.	BPFOV II.	oddel.	III.	II.	I.	
1952	285	14		TOZ39					9	
1953	417	16	48	81	20	24	23	16	13	
1954	549	16	68	214	35	73	62	28	2	
1955	612	16	6	72	11	48	37	29	3	
1956	768	14	20	26	6	34	38	30	3	

Z význačných pretekárov a športových úspechov v jednotlivých rokoch spomenieme aspoň tieto:

Rok 1952: Ján Zachara víťazí v perovej váhe v boxe na Olymp. hrách vo Fínsku.

E. Hoffman získava majstrovstvo ČSR v 100 hodoch združených (kolký).

Hana Plechová získava titul prebormičky Bratislavského kraja v 4 lyžiarskych disciplínach.

E. Dobiáš získava titul prebormička Bratislavského kraja (st. dorast) v behu na lyžiach — 10 km.

M. Ferényi víťazí v prebore kraja vo váhe ľahko-polostrednej (box).

Rok 1953: Lyžiarsky oddiel víťazí v I. oblastných preboroch DŠO ISKRA.

M. Mytýzková sa stáva dorast. prebormičkou Slovenska v kajaku (K-1) na 500 m.

Rešetková a Horčíková víťazia v krajskom prebore v cezpoľnom behu na 2000 m.

Futbalový oddiel (v zostave: Hubek, Peniak Králik, Janek, Kadek, Švec, Žacky, Múčka, Mikulovič, Dubovský, Hoffmann) získava I. výkonnostnú triedu a titul prebormička kraja.

Rok 1954: Jednota vyladená ako najlepšia v oblasti z organizácie DŠO ISKRA.

J. Dúžek, Šimková, Mytýzková, Dušička, Baco, Baláž, Mihalčič sa stávajú prebormičkami kraja a Slovenska vo vodáctve.

Po prvý raz sa koná súťaž o „Štit Iskra Merina“ v behu na 1500 m. Víťazí J. Šimečka zo Slávie, Bratislava.

Rok 1955: Prezident Republiky udeľuje našej jednote vyznamenanie „ZA VÝNIKAJÚCU PRÁCU“.

J. Vlčko sa stáva prebormičkom Republiky v Dukelskom preteku brannej zdatnosti.

Pantůčková sa stáva majsterkou Slovenska v behu na 100 a 200 m.

P. Havrlent — majstrom Slovenska v behu na 800 m. Okrem toho získavajú tituly: Kozinková (disk, guľa), R. Roder, J. Večera (vodáctvo), O. Filipová, M. Mytýzková, (lyžiarstvo), družstvo hokejistov a družstvo žien v hádzanej.

V II. ročníku „Štitu“ víťazí D. Čikkel z ZDA, Praha.

Rok 1956: V tomto roku získali ľahkí atléti našej jednoty 3 tituly majstra Slovenska, 10 titulov majstra Kraja a desaťky titulov v okresných súťažiach.

Vodáci Roder-Šimková-Puchťová-Balcárová-Urbánek získali ďalšie krajské a slovenské majstrovské tituly. V tomto roku zomrel 33-ročný obetavý telovýchovný pracovník Ladislav Peťovský a tragickou smrťou skončil mladý pretekár T. Čechovič.

Nevidnoscú mierou rastie záujem o športy a telovýchovu u nás, širia sa rady organizovaných členov a pribúdajú nám nové športové oddiely (hádzaná, cyklistika, ľahká atletika, šach, vodáctvo, oddiel základnej telesnej výchovy). — Rozrástlo sa prevádzanie športov a medzi mládežou (lyžiarstvo). — Každoročne poriadame rekreačné súťaže a turnaje pre zamestnancov aktívne nešportujúcich, čím sme zapojili do telovýchovnej činnosti desiatky spolupracovníkov. — Známe a populárne sú turnaje naše futbalové a volejbalové podnikové turnaje. — Šachový oddiel zaktivizoval usporiadaním celoobkresných turnajov Šachový život v celom Trenčíne. — Futbalový oddiel dosiahol vynikajúce úspechy, ktorými sa zaradil medzi popredné mužstvá na Slovensku. — Ľahko-atletický oddiel si získal priazeň robotníckej mládeže a denne využíva štadión, atletickú dráhu a príslušenstvo k pravidelnému tréningu svojich členov, ako aj k častým športovým akciám širokého významu a dosahu. — Vodáci okrem úspechov v celoštátnych súťažiach vchovali rad pretekárov, aspirujúcich už na slovenské a štátne majstrovské tituly.

Vyvrcholením tejto bohatej činnosti je obrovský rozvoj základnej telesnej výchovy a masová účasť našich členov na Spartakiádnych vystúpeniach. Našu prácu ocenili aj najvyšší predstavitelia a činitelia Československej republiky, čo bolo vzpruhou pre všetkých aktívnych športovcov a funkcionárov jednoty.

Vituz medziúdielového turnaja.

Vývoj telovýchovného hnutia pokračoval prudkým tempom a dal podnet k tomu, aby pracovníci dvoch veľkých trenčianskych jednot — SPARTAK STROJÁRNE 9. MÁJA a ISKRA MERINA — sústredili sily a možnosti, pracovníkov i telovýchovné objekty a spoločnou prácou tvorili nové podmienky a možnosti telovýchovnému hnutiu v Trenčiane a na okolí. Tak došlo k založeniu Telovýchovnej jednoty Trenčianskych textilákov a strojárův (TJ TTS), ktorá sa už tiež môže pyšiť mnohými úspechmi.

K práci na tomto peknom diele voláme všetkých mladých i starých Trenčanov. Práca je dosť — nuž prďte medzi nás!

LAHKÁ ATLETIKA — KRÁDOVNÁ MEZI ŠPORTAMI

Kazimír Dembovský

Nie je to tak dávno, keď bola ľahká atletika pod hradom Matúša Čáka iba populárkou. Navrh na zlepšenie vyšiel z CV ČSM (roku 1954). Po návrhu prišlo uznesenie o tom, že mládež treba viesť a vychovávať každým smerom, vrátane výchovy telesnej. Pínanie tohto uznesenia — to už je počiatok organizovanej a ako-tak systematicky prevádzanej ľahkej atletiky v Trenčiane, ktorá má naj-

Skvelý výkon Maďara J. Horvátha na Hrádne TJ TTS v Trenčiane.
Foto: Z. Trvdý.

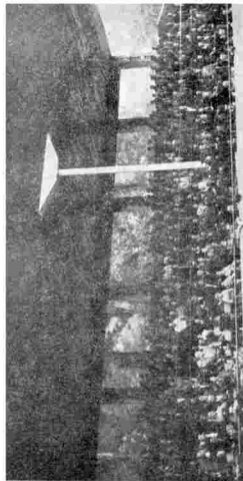
väčšie predpoklady než z skante mládeže. Tak vznikol v Trenčiane prvý ľahkoatletický oddiel — v rámci viacerých ISKRY MERINA — a jeho prvými členmi boli mladí žiaci Závodnej učňovskej školy

z Meríny. Podmienky pre činnosť neboli priaznivé; nebol dohotovený ani jeden štadión, na každom kroku nás trápil nedostatok náradia a výstroje a cvičiť sme mohli iba na starom ihrisku alebo na doskočistiach na štadióne býv. Spartaku. Medzitým pribúdali noví členovia a záujemci o ľahkú atletiku, takže Športových hier mládeže v ľahkej atletike zúčastnilo sa od nás viac ako 100 mladých ľudí. Hry otvoril vtedajší náš podnikový riaditeľ s. Kameník. Z týchto hier nám vyšli prví prebormníci, neskorší reprezentanti kraja, ba i Slovenska.

Možnosť prevádzania atletiky na trávnikoch a dráhach vlastného stánku — na novom štadióne Iskra Merína — vyvolala mohutnú vlnu nadšenia v našich členoch a radosť z tejto skutočnosti prejavila sa zvýšenou činnosťou oddielu (14 rozličných akcií, pretekov a podujatí v roku 1955) i vzostupom výkonnosti atlétov nášho oddielu. Pribudlo nám mnoho titulov okresných a krajských prebormníkov, tri tituly majstrov Slovenska a desiatky rekordov od okresných až po slovenské. Medzi prvých rekordérov Slovenska patrili v Trenčíne naši atléti Havrleit, Haljaková a Pantáčková. Z nich Pavel Havrleit je dnes už reprezentantom ČSR a v behu na 800 m dosiahol štvrtý najlepší výkon v ČSR vôbec.

V roku 1956 získali sme nepopierateľné prvenstvo v usporiadaní najväčšieho počtu ľahkoatletických podnikov (21). Roky 1956 a 1957 priniesli nám znova veľké vyznamenanie: Boli sme dva razy poverení usporiadaním „Majstrovstiev Slovenska v ľahkej atletike mužov, žien, dorosteniek a dorastencov“. V tomto roku naši atléti získali 18 titulov krajských prebormníkov a 5 titulov majstrov Slovenska.

Máme radosť z toho, že viac ako 60 atlétov aj atlétok systematicky pracuje v atletickom hnutí a už po dva roky zúčastňuje sa do dvesto atlétov na okresných prebormoch v celoplnom behu a na dráhe. Myšlienka masového rozšírenia športu a telesnej výchovy medzi mládežou plní sa u nás nenápadne síce, ale dôsledne a s nadšením. Každoročne vychovávame desiatky atlétov; mnohí z nich odchádzajú od nás potom na iné pracoviská, do škôl, prípadne si obľúbia iný druh športu, avšak radosť z pohybu a mnoho prvkov u nás získaných - i pevnosť charakteru - si odnášajú a uchovávajú trvalo.

Moderný štadión TJ TTS, Pod Sokoletom.

SPOMIENKY A POROVNANIA

Ján Jaššo

Málo je už medzi nami tých, ktorí pracujú v našom podniku od jeho založenia. Päťdesiat rokov je dlhá doba v ľudskom živote, ale ani fabriku nenechá bez zmeny. Na šťastie, zmeny v našej fabrike uskutočnené, boli vždy krokom k lepšiemu.

Trenčianska textilka nemala široko-dľákeho páru, lebo továrni

Čítateľia PRAVDY z r. 1921.

vtedy u nás mnoho nebolo. Ľudia do práce chodili iba peši, či už to bolo zo Súče, Beckova, Trenčianskej Teplej, Jastrabia alebo z Drietomy. Chodili peši, lebo autobusy nebolo.

Pracovali sme ráno od 6-tej večer do 6-tej. Plných dvanásť hodín. Týždenný zárobok chlapcov ako som bol vtedy ja, činil 4,90 K; dospelý chlap zarobil 12—14 korún.

Najdeme ešte aj dnes mnohých, ktorí chvália „zlaté staré časy“. Preto poviem aj o tom niečo: Pred 50 rokmi ľudia v Trenčíne nepoznali kino, ani divadlo, nikomu sa ani nesnívalo o zájazdoch, na ktoré teraz tak radi chodíte. Starší sa dobre pamätajú, že mäso sa kúpilo najviac dva razy v roku (na Vianoce a Veľkú noc); prísť do cukrárne a tam si zamaškrtiť — na to nebolo veru peňazí. Pochopiteľne, tieto moje pripomienky sa vzťahujú len na „drobného“ dedinského a mestského človeka. Páni si žili ináč.

A teraz? Všetko spomenuté — a ešte o mnoho viac — si môže dovoliť každý robotník.

Pomery sa trochu zlepšili po prvej svetovej vojne pod tlakom robotníctva, posilneného Veľkou októbrovou socialistickou revolúciou. Vtedy sa zrušila dvanásťhodinová pracovná doba a zaviedla sa i u nás práca po 8 hod. denne. Čoskoro sa ale ukázalo, že namiesto stáleho zlepšovania, ideme k horšiemu. Objavovali sa prví nezamestnaní, práce bolo stále menej a keď si robotníci žiadali prácu, strieľalo sa do nich. Mnohí takto prišli o život — z nášho závodu to bol Matúš D r g o, zastrelený pri štrajku trenčianskych textilákov v jeseni 1924. Iní sa dostali do žalárov, stratili prácu a s prázdnyimi rukami i žalúdkami stáli potom celé mesiace a roky na rohoch ulíc, námestí.

Nebolo práce pre starších, nebolo jej ani pre mladých, ktorí vychádzali zo škôl. Išlo sa preto do cudziny, na majere a do baní. Porovnajte si pomery pred 50-, 30-, 20 rokmi s dnešnými, keď je dost práce pre každého a nezamestnanosť sme vyčarkli zo slovníka.

DOSLOV

Brožúrka, ktorú máte v rukách, nie je a ani si nenárokujú byť kronikou trencianskej textilky. Môže však byť dobrou pomôckou tomu, kto sa raz podujme na to, aby podrobne a verne spracoval bohaté a v mnohom poučné dejiny našej fabriky.

Materiálu k tomu je dosť, iba je roztratený medzi tisícami jednotlivcov v celej Republike, v archívoch a na úradoch.

— * —

Možno vyvolá neľúbosť u čitateľov, že o niektorých udalostiach a problémoch sa hovorí vo viacerých článkoch. Vzdahuje sa to predovšetkým na vznik továrne, vývoj výroby a výstavbu už uskutočnenú i plánovanú. Pochopiteľne, mohli sme príspevky upraviť tak, aby sa hovorilo o každom probléme osobitne. No pri spracovávaní materiálu volili sme radšej druhý spôsob (t. j. nevyčleňovali sme jednotlivé témy do samostatných článkov), čím sa v každom príspevku zachovala pôvodná myšlienka autora a jeho názory na udalosti. Má to svoj veľký význam najmä v takej priekopníckej práci, akou bolo získanie materiálov pre vydanie tejto brožúrky.

— * —

Prosíme čitateľov, aby nám zaslali k brožúre svoje pripomienky. Ochotne prijmeme tiež každý materiál (fotografie, plagáty, úradné dokumenty atď.), majúci vzťah k našej továrni.

J. L.